

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Spor o Falklandy od skončení války v roce 1982

Lukáš Tomsa

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy - britská a americká studia

Bakalářská práce

Spor o Falklandy od skončení války v roce 1982

Lukáš Tomsa

Vedoucí práce:

PhDr. Pavel Hlaváček, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

Rád bych zde poděkoval vedoucímu bakalářské práce PhDr. Pavlu Hlaváčkovi, PhD. za cenné odborné připomínky k této práci.

Obsah

1. Úvod	7
2. Pozadí a historie sporu o Falklandské ostrovy.....	9
2.1 Dvě historie ostrovů	9
2.2 Význam Falklandských ostrovů	13
2.3 Předehra válečného konfliktu	14
2.4 Válka o Falklandy v roce 1982	17
3. Argentinsko-britské vztahy od skončení války do roku 1990.....	19
3.1 Dopady války v Británii.....	19
3.2 Dopady války v Argentině	22
3.3 Poválečný vývoj na Falklandských ostrovech	23
3.4 Poválečné rezoluce OSN	24
3.5 Britsko-argentinské vztahy, 1983-1990	25
4. Období mezi lety 1990 a 1999	28
4.1 Obnovení argentinsko-britských vztahů	28
4.2 Změna argentinské ústavy v roce 1994	32
4.3 Spolupráce v otázkách nerostného bohatství.....	33
4.4 Argentinsko-britské vztahy v druhé polovině 90. let	35
4.5 Společné prohlášení ze 14. července 1999	36
5. Nejnovější události a vývoj sporu po roce 2000	38
5.1 Začátek nového tisíciletí.....	38
5.2 Období prezidenta Néstora Kirchnera (2003 – 2007).....	39
5.3 Spor 25 let po válce	42
5.4 Nová ekonomická dimenze sporu – ropa	44
5.5 Prezidentka Cristina Kirchnerová a nejnovější vývoj sporu.....	45
6. Proč nebyl spor vyřešen ukončením války v roce 1982?	47

7. Závěr	50
8. Seznam použité literatury a pramenů.....	23
9. Resumé	61
10. Přílohy.....	62

1. Úvod

Naposledy se o sporu o Falklandské ostrovy, které jsou v Argentině nazývány Malvíny, mluvilo v březnu 2013 v souvislosti s probíhajícím referendem. V tom obyvatelé Falklandských ostrovů odpovídali na otázku, zda chtějí, aby ostrovy zůstaly britským zámořským územím či nikoli. Následně pak prezidentka Argentiny Cristina Fernandez de Kirchnerová navštívila nově zvoleného papeže Františka, původem Argentince, a požádala ho o podporu argentinského postoje ve sporu o Falklandské ostrovy. Spor o území v jižním Atlantiku, který trvá již od dob objevení ostrovů, vyústil v desetitýdenní válku mezi Británií a Argentinou v roce 1982. Přestože Británie válku vyhrála, Argentina se svého nároku nikdy nevzdala a stále považuje ostrovy za součást svého území. V této práci se zaměříme především na zodpovězení otázky, proč tomu tak je a proč válka spor nevyřešila.

Abychom si představili komplexnost celého problému, uvedeme si nejprve historické události, které válečnému konfliktu v roce 1982 předcházely. V zásadě se můžeme setkat se dvěma odlišnými výklady historie. Pokud se podíváme na historii Falkland, tak jak ji uvádí argentinské ministerstvo zahraničí, v porovnání s tím, jak ji interpretuje falklandská samospráva, najdeme značné rozdíly v názorech na jednotlivé historické události. Své nároky na území Falklandských ostrovů si každá strana také vykládá jinak. Zatímco Argentina staví svůj nárok na geografické poloze a dědictví území po Španělsku, Británie argumentuje právem na sebeurčení obyvatel, kteří jsou potomky britských kolonistů. Ostrovy samotné domorodé obyvatelstvo neměly. Je tedy obtížné jednoznačně rozhodnout, která ze stran má na ostrovy legitimnější nárok a zřejmě ani případná rozhodnutí mezinárodních soudů by spor nevyřešila.

Hlavním cílem této práce je analýza příčin trvání sporu i po skončení války v roce 1982. Rozebereme si kroky, které od skončení války obě strany podnikly, a jaké dopady tyto kroky měly na vývoj sporu. Pro zpřehlednění si rozdělíme poválečné období na tři časové úseky. První úsek zahrnuje období do roku 1990, kdy byly obnoveny diplomatické vztahy mezi Argentinou a Británií. Tomuto období dominuje dopad války na politickou situaci v obou zemích a vyjednání tzv. formule deštníku suverenity. Ten umožnil Argentině a Británii znovuobnovit diplomatické, ekonomické a jiné vztahy s podmínkou, že otázka suverenity Falklandských ostrovů bude tabu. Druhý úsek zahrnuje období posledního desetiletí 20. století. V této části se zaměříme na otázku navázání spolupráce v oblasti využití zdrojů kolem ostrovů a také na zahrnutí nároku na Falklandy do argentinské ústavy v roce 1994. Vývoj sporu o Falklandy po roce 2000 bude naplní třetí částí. V tomto období vývoj konfliktu ovlivňují především postavy prezidentů Argentiny a jejich politika a domněnky o poměrně významných zásobách ropy a zemního plynu kolem ostrovů. Zmíníme se také o nejnovějším vývoji a o referendu z března roku 2013.

Po analýze vývoje událostí od skončení války se pokusíme definovat příčiny trvání konfliktu. Především ale odpovíme na otázku, proč se Argentina nevzdala svého nároku, přestože prohrála válku, co ostrovy pro Argentince znamenají, zda je jejich získání národním zájmem a také co stojí v cestě jednání o suverenitě ze strany Británie.

Vzhledem k velkému počtu různých zdrojů si jejich seznam rozdělím na Elektronické zdroje (kde budou internetové stránky, novinové online články atp.), Prameny (zde zařadím hlavně původní texty, smlouvy, dokumenty OSN aj.) a Monografie (literatura, články z elektronických databází atd.). Většina zdrojů,

ze kterých jsem čerpal, je anglicky psaná, čímž může být interpretace sporu ovlivněna. Jako systém odkazování jsem si zvolil APA 6th (Harvard) 2013.

2. Pozadí a historie sporu o Falklandské ostrovy¹

2.1 Dvě historie ostrovů

Představíme si nyní dva rozdílné pohledy na objevení a pozdější kolonizaci ostrovů. První je oficiální pohled (britské) falklandské samosprávy a druhý je oficiální postoj argentinského ministerstva zahraničí. Z historie si v současné době odvozuje svůj nárok na vlastnictví území především Argentina.

Podle oficiální verze falklandské samosprávy byly ostrovy poprvé spatřeny lodí Desire² již v roce 1592, poprvé zde ale přistál Kapitán John Strong s lodí Welfare až roku 1690. Ten pojmenoval průliv mezi ostrovy Falklandský průliv³. Na ostrovech pak přistávaly opakovaně francouzské lodě, ale k prvnímu osídlení došlo až roku 1764, kdy se Francouzi usídlili na východním ostrově. Bez vědomí o francouzském osídlení zabrali roku 1765 Britové ostrovy pro sebe, aby na nich o rok později vybudovali na západním ostrově Port Egmont, první britskou kolonii. Španělé, kteří v té době kolonizovali velkou část Jižní Ameriky, protestovali proti francouzskému osídlení Falkland, což nakonec Francouze donutilo – za dohodnutou sumu peněz – se kolonie vzdát. Francouzskou kolonii⁴ zabrali Španělé a byl jmenován španělský guvernér⁵ ostrovů. Mezi lety 1770 – 1771 byli Britové vyhnáni Španěly z Port Egmontu, který jim byl po vyjednávání

¹ Pro základní informace o Falklandských ostrovech viz Přílohu 1.

² Loď Desire si Falklandy daly i do svého znaku, který se objevuje také na vlajce.

³ Po tenkrát úřadujícím pokladníkovi britského námořnictva Anthonym Carym, 5. Vikomtemm Falkland – „Falkland Sound“.

⁴ „Port Louis“.

⁵ Port Louis byl přejmenován na Port de la Soledad a spadal pod jurisdikci španělské kolonie Buenos Aires.

navrácen. Britové ale Falklandy stejně opustili v roce 1774 kvůli ekonomickým důvodům a blížící se americké Válce za nezávislost, v Port Egmontu však zanechali plaketu s britským nárokem na ostrovy a pokračující britskou svrchovaností. Španělé ostrovy opustili v roce 1811 kvůli problémům v Jižní Americe. Roku 1820 si korzár z Buenos Aires nárokoval ostrovy, ale nenásledovala žádná kolonizace. Bylo to pravděpodobně neoprávněné jednání, které nebylo nikdy oficiálně oznámeno či schváleno. Roku 1826 podnikl Louis Vernet soukromou kolonizaci ostrovů a následně byl v roce 1829 vládou v Buenos Aires jmenován oficiálním guvernérem ostrovů. Británie proti tomu protestovala a obnovila svůj nárok na ostrovy. Kvůli rybářským právům Vernet v roce 1831 zajal tři americké lodě. Američané odpověděli úplným zničením kolonie patřící Buenos Aires a prohlásili ostrovy za svobodné⁶. Spojené státy později podpořily Británii v jejím nároku a zpochybnily nárok Buenos Aires na některá bývalá španělská území⁷ včetně Falkland. Buenos Aires nicméně jmenovalo prozatímního správce ostrovů, který se úřadu ujal. V roce 1833 však britský kapitán John James Onslow zničil kolonii Buenos Aires a prohlásil celé Falklandy za britské území. Argentina protestovala, ale Británie se hájila tím, že se ostrovů nikdy nezřekla. Od té doby zůstala britská správa nad ostrovy nepřerušena, kromě období desetitýdenní války v roce 1982. (Vláda Falklandských ostrovů, 2012)

Argentina se odvolává ve svém nároku na Malvíny na dědictví po Španělsku. To si nárokovalo ostrovy na základě papežských bul⁸ a Tordesillaské Smlouvy⁹. Z těchto dokumentů je odvozen legální status nároku v mezinárodním právu. Ostrovy byly objeveny členy Fernão de Magalhãesovy výpravy kolem

⁶ Nepatřící žádnému státu či mocnosti.

⁷ Další například Patagonie.

⁸ Inter Caetera z roku 1493 a Dudum Siquidem z roku 1493, obě vydal papež Alexandr VI. Ty rozdělily nově objevený svět na západní polokouli mezi Španělsko a Portugalsko.

⁹ Ta v podstatě potvrzovala papežské buly.

světa v roce 1520 a od té doby byly pod španělskou kontrolou. Utrechtský mír z roku 1713 zajistil integritu španělského jihoamerického území, kterou Británie uznala. V roce 1764 založili Francouzi na ostrovech kolonii, ale po španělském protestu odcházejí. Od té doby je na Malvínách vždy španělský guvernér odpovědný Buenos Aires. Roku 1766 osídlila Británie nelegálně ostrovy, Španělsku se ji podařilo vyhnat, ale kolonie¹⁰ byla nakonec po dohodě Britům vrácena. V dohodě si Španělsko mimo jiné nárokuje svrchovanost nad Malvíny, k čemuž Britové souhlasně mlčí a slíbí¹¹, že do roku 1774 odejdou. Od té doby jsou ostrovy pod španělskou kontrolou. Británie se zřekla nároku na osídlení Malvín v Úmluvě ze San Lorenzo del Escorial¹² (Úmluva z průlivu Nootka 1790) z roku 1790. Argentina má tak na Malvíny nárok podle principu mezinárodního práva *Uti possidetis juris*¹³. Roku 1820 se David Jewett stal jménem Spojených provincií Rio de la Platy guvernérem Malvín, na což Británie – přes svou účast na ceremoniálu – nijak nereagovala. Když ale Argentina¹⁴ vydala dekret, ve kterém ustanovila vojenskou a politickou vládu Malvín, Británie se po 50 – ti letech mlčení znovu rozhodla vznést svůj nárok na ostrovy, kde měla strategický zájem. Když v roce 1831 zadržely argentinské úřady americkou loď pro porušování rybářských práv, Spojené státy zničily argentinskou kolonii¹⁵ na ostrově. Argentina požadovala omluvu a reparaci a znovu zavedla na ostrovech pořádek. V roce 1833 donutila britská korveta všechny argentinské obyvatele opustit ostrovy pod hrozbou násilí. Argentina požadovala po Británii vysvětlení, ta ale odmítla. Británie se v roce 1841 rozhodla kolonizovat Malvíny a jmenovala

¹⁰ Jedná se o Port Egmont.

¹¹ Jednalo se pouze o příslib ústní.

¹² Británie i Španělsko se zavázaly, že nebudou osidlovat území, obsazené druhou stranou, ale pouze do té doby, než tak učiní nějaký třetí subjekt.

¹³ Tento princip říká, že nově vzniklé státy by měly mít hranice stejné jako jejich předchozí závislá území před osamostatněním, v tomto případě tedy veškeré španělské državy. (Legal Information Institute, n.d.)

¹⁴ Británie nic nenamítala ani při procesu uznání Argentiny jako samostatného státu.

¹⁵ Puerto Soledad

guvernéra. Když však Argentina v roce 1884 navrhla vyřešit spor u mezinárodního rozhodčího řízení, Británie to odmítla bez udání důvodů. Od té doby Argentina pravidelně protestuje a dovolává se práva na Malvíny. (Ministerstvo zahraničních věcí Argentiny, n.d.)

Jak vidíme, jedná se o dva rozdílné výklady historie. Obě strany se snaží legitimizovat svůj nárok na ostrovy už od dob kolonizace. Je ale důležité si uvědomit, že oba tyto výklady historie jsou názorem současníků, kteří je psali. Nicméně už zde můžeme najít několik sporných bodů, respektive několik možných výkladů. Jako příklad si uveďme Úmluvu ze San Lorenzo del Escorial z roku 1790¹⁶ nebo Dohodu o vypořádání mezi Argentinou a Británií z roku 1850¹⁷ (která sice není zmíněna ani v jedné z oficiálních historií, ale v otázce nároků obou států má svůj význam). Správný výklad takovýchto smluv a ujednání je v podstatě nemožný, což také ilustruje komplikovanost sporu o legální náležitost ostrovů.

¹⁶ V jejím tajném článku se obě země (Španělsko a Británie) zavázaly neobsazovat území, kde má osídlení ta druhá, pokud ho neosídí nějaká třetí země. V argentinském výkladu nalezneme přesvědčení, že se tato smlouva vztahuje na Argentinu jako dědičku Španělských držav. Naopak Britové argumentují přesným výkladem úmluvy, tedy že je to dohoda mezi Španělskem a Británií, tudíž vstupem Argentiny (jakožto třetí země) na Falklandy v roce 1826 vstupuje v platnost tento tajný článek a Británie opět získává právo Falklandy osídlit.

¹⁷ V jejím prvním paragrafu se píše že: „[zástupci Británie a Argentiny] ...being desirous of putting an end to the existing differences, and of restoring perfect relations of friendship...“, tedy „[zástupci Británie a Argentiny si] přejí vyřešit stávající rozdílnosti a obnovit přátelství“ (Dohoda o vypořádání 1850). V tomto případě je důležité uvést si souvislosti, za jakých byla tato smlouva podepisována. Jednalo se o vyřešení vojenského konfliktu (blokády) mezi Argentinou na jedné straně a Británií a Francií na straně druhé. V současné době se výklady této smlouvy liší v závislosti na názoru, komu ostrovy patří. Příznivci britského držení vykládají tuto smlouvu tak, že tímto se řeší veškeré rozdílnosti mezi Británií a Argentinou, tedy včetně Falkland, v té době již pod britskou správou. Naproti tomu zastánci argentinského práva argumentují tím, že se jednalo pouze o vyřešení dané blokády (konfliktu) a tedy smlouva nezahrnovala Malvíny. Je nutné podotknout, že nikde ve smlouvě se neobjevuje britský ani španělský název ostrovů, ani zmínka o nich.

2.2 Význam Falklandských ostrovů

Významná poloha Falklandských ostrovů je známa již z dob kolonizace. V roce 1740 Lord Anson poté, co ostrovy obeplul během své výzkumné plavby, pobízel Británii, aby Falklandy zvažila jako možnou základnu poblíž Ohňové země a Hornova mysu (Vláda Falklandských ostrovů, 2012). I když stále přetrvává strategický význam ostrovů v podobě kontroly lodní dopravy přes Drakeův a Magalhãesův průliv, tento účel opadl s vybudováním Panamského průplavu v roce 1914. Přeprava ze západního pobřeží celého amerického kontinentu na východní byla historicky bezpečnější po moři než po souši. Byla zde tedy reálná potřeba obeplouvat Jižní Ameriku a používat Drakeův či Magalhãesův průliv. Stavba Panamského průplavu tuto potřebu značně omezila, i když uvedené tři škrťící body stále zůstávají jediným propojením mezi Tichým a Atlantickým oceánem.

Jak píše House (1983, s. 234) ve svém článku: „Falklandy ... jsou velmi okrajové ke skutečným národním strategickým nebo ekonomickým zájmům u [obou zemí]“. To se ale mění postupem času a především díky objevům přírodního bohatství Falklandských ostrovů. Mezi lety 1990 a 1995 ustavily Argentina s Británií komise pro spolupráci k využívání zdrojů kolem ostrovů, a to především ropy, zemního plynu a rybolovu. Zatímco u rybolovu jde především o udržitelnost využitelnosti, v případě nerostných surovin se jedná o průzkum a možné využití.

Podle Rogerse (2010) mají také Falklandy potencionální význam i pro celou Evropskou Unii, pro což uvádí tři důvody. Zaprvé je to údajné nerostné

bohatství ostrovů a jejich Výlučné ekonomické zóny¹⁸, které by mohlo Evropě postupně nahrazovat ropné zásoby Severního moře a snížit evropskou závislost na dovozu nerostných surovin. Druhý důvod je britská (respektive evropská) kontrola nad škrťícími body, Drakeovým a Magalhãesovým průlivem. A třetí je potencionální právo Británie (potažmo Evropy) na území v Antarktidě v případě, že se Antarktida stane obyvatelná a umožní těžbu surovin. Rogers je přesvědčen, že především z těchto tří důvodů by se měla Evropská Unie postavit za Británii a rozhodně ji ve sporu s Argentinou podpořit.

2.3 Předehra válečného konfliktu

Když hovoříme o okolnostech, které vedly k ozbrojenému konfliktu v roce 1982, musíme rozlišovat mezi motivy argentinské vlády, kterou v té době byla vojenská junta, dále okolnostmi, které Argentinu přesvědčily, že si vojenskou operaci mohou dovolit a obstát, a také událostmi, které konfliktu předcházely.

Pokud se podíváme na skutečné motivy vojenské invaze, je jich několik. Argentina považovala Falklandy za součást svého území od svého osamostatnění. V roce 1948 byl schválen zákon, podle kterého bylo federálním přestupkem vytvořit mapu Argentiny, která by nezahrnovala Malvíny. V národním povědomí ale rozdmýchal otázku Malvín až nacionalistický prezident Juan Domingo Perón¹⁹ (1973 – 1974). Toho využila i vojenská junta, která v Argentině vládla od roku 1976 až do 1983. Když se do čela republiky

¹⁸ Podle Článku 57, Části V, Úmluvy Organizace spojených národů o mořském právu je Výlučná ekonomická zóna pásmo nepřesahující 200 námořních mil od základní pobřežní čáry daného státu. V této zóně má podle Článku 56 ten který stát výlučné právo průzkumu a využití jakýchkoli zdrojů (např. rybaření, ropa a jiné nerostné suroviny).

¹⁹ Ten měl v úmyslu především zvýšit svoji popularitu mezi lidmi, ale jeho koncept národního cítění s využitím otázky Malvín zůstal i po jeho odchodu. Zavedl například výuku otázky Malvín do osnov ve školách.

dostal vrchní velitel argentinských ozbrojených sil, Leopoldo Fortunato Galtieri v roce 1981, byl si vědom několika věcí. Argentinská ekonomika byla ve značném úpadku po pětileté vládě junty, podpora junty byla na minimu, ze zahraničí Argentina sklízela pouze kritiku za porušování lidských práv a ani její další spor o území²⁰ se nevyvíjel pozitivně. Vůdci junty si byli také dobře vědomi toho, že se blíží 150. výročí obsazení ostrovů Brity a už se začínaly objevovat názory, proč vojenská vláda nepřevzme ostrovy silou. Otázka Malvíny přestala být v očích Argentinců pouze symbolem národní hrdosti, ale podařilo se ji spojit i s otázkou modernizace a rozvoje Argentiny. Díky všem těmto faktorům, tj. odvedení pozornosti od domácích problémů a ekonomiky, znovu zajištění podpory junty a přesvědčení, že ostrovy jsou součástí Argentiny, vydal Jorge Isaac Anaya²¹ 22. prosince 1981 tajný rozkaz, aby začaly předběžné přípravy k invazi na Malvíny. (Beck, 1982, s. 37-48; Dodds & Manóvil, 2001, s. 782; Hrbek, 1999, s. 8-29)

Okolnosti, které vedly vojenskou juntou k reálnému válečnému konfliktu, musíme brát v širším mezinárodním kontextu. Mezinárodní význam Británie jako světové mocnosti byl na ústupu už od Druhé světové války a všude po světě proběhla dekolonizace. To jen podpořilo argentinský názor na příslušnost Malvín na mezinárodním poli. Dále tu byl fakt, že všechny britské vlády od začátku 60. let byly více či méně přístupné diskusi o ostrovech i jejich suverenitě. Tak tomu bylo až do roku 1968, kdy lobby falklandských obyvatel v britském parlamentu vzrostlo natolik, že nebylo možné ho dále ignorovat a bylo nutno vzít v potaz přání obyvatel ostrovů zůstat součástí království. Podstatným impulsem pro rozhodnutí použít vojenskou sílu byly ale připravované škrty v britské armádě, které oslabily vojenskou přítomnost v oblasti jižního Atlantiku a

²⁰ S Chile o ostrovy Picton, Lennox a Nueva.

²¹ Člen junty a vrchní velitel námořnictva.

plánované stažení HMS²² Endurance. To především přesvědčilo Argentince, že mohou vojensky uspět a že Británie se nebude (a ani nechce) vojensky bránit. (Beck, 1982, s. 37-43; Hansard, 1981; Hrbek, 1999, s. 8-29)

Konečně je zde několik podstatných událostí, které konfliktu předcházely. V rozdílných časových obdobích se obě země snažily spor vyřešit mírovou cestou, například u Mezinárodního soudního dvora²³. V roce 1976 je vydáno „Shackleton recommendation“, soubor doporučení nejen ekonomických, ale i sociálních a jiných, ke zlepšení ekonomiky ostrovů, na základě zprávy Lorda Shackletona o stavu ostrovů. Doporučení měla za cíl především zlepšení ekonomické situace na ostrovech. Británie byla před válkou poměrně přístupná jednání o suverenitě, a tak v roce 1980 náměstek ministra zahraničních věcí Nicholas Ridley navštívil ostrovy, aby zjistil názor obyvatel na příslušnost ostrovů. Zároveň se je snažil přesvědčit, aby souhlasili s předáním suverenity Argentině. Ridley ale narazil na odpor nejen ze strany ostrovanů, ale i parlamentu, kde s ním nesouhlasili ani spolustraníci. British Foreign & Commonwealth Office²⁴ se údajně snažila ostrovů zbavit, ale když se to nezdařilo, snažila se najít mírové řešení přijatelné pro obě strany a začít využívat ostrovní zdroje. V roce 1980 si falklandské lobby v britském parlamentu vymohlo účast zástupců ostrovů na veškerých jednáních týkajících se Falkland. Tím prakticky ztratila význam veškerá jednání mezi Británií a Argentinou ohledně ostrovů, která probíhala v New Yorku mezi lety 1980 – 1981. Díky tomu Argentina pochopila, že mírovou cestou ničeho nedosáhne a v kombinaci s britským odsunem vojenských sil z regionu se rozhodla vyvinout na Británii větší tlak v podobě invaze. (Případ Antarktidy (Spojené království versus

²² Her Majesty's Ship – loď Jejího Veličenstva, standardní označení lodí Královského námořnictva. Byla to jediná válečná loď operující v tomto sektoru.

²³ Argentina především v druhé půlce 19. století a Británie pak od poloviny 20. století do vypuknutí války.

²⁴ Britské ministerstvo zahraničí.

Argentina), 1956; Beck, 1982, s. 37-48; Hansard, 1979a; Hansard, 1979b; Hrbek, 1999, s. 8-29; Ministerstvo zahraničních věcí Argentiny, n.d.)

2.4 Válka o Falklandy v roce 1982

Detailní popis války lze nalézt v mnoha odborných publikacích a textech, nastíníme si zde jen hlavní události a vývoj. Pro tento ozbrojený konflikt se používá termín válka, nicméně oficiálně nebyla válka vyhlášena ani jednou stranou.

Vojenské akce začaly argentinskou operací „Azul²⁵“, která měla za cíl obsadit Falklandské ostrovy a Jižní Georgii a Jižní Sandwichovy ostrovy²⁶. To se Argentincům bez většího úsilí podařilo a 2. dubna 1982 podepsal Rex Hunt, britský guvernér Falklandských ostrovů, kapitulaci. Následujícího dne obsadili Argentinci i Jižní Georgii a Jižní Sandwichovy ostrovy²⁷. Částečně může být rychlé vítězství Argentinců připsáno i špatně britské informovanosti, kdy obyvatelé ostrovů o invazi nevěděli do poslední chvíle. Po úspěšné operaci čekali Argentinci zahájení diplomatického vyjednávání²⁸ a byli si jisti, že Británie nepodnikne vojenskou akci a že suverenitu nad ostrovy převezme Argentina. (Hrbek, 1999, s. 30-61; The Falklands War: Key dates, 2012)

Na Británii měla ovšem argentinská agrese naprosto opačný účinek. Britská ochota vyjednat o suverenitě ostrovů, která už byla částečně nalomena falklandskou lobby, vzala kvůli invazi zsvé. Angličané by z principu

²⁵ Den před invazí přejmenované na operaci „Rosario“.

²⁶ Tato území byla až do roku 1985 součástí správního celku Falklandské dependence, společně s Britským antarktickým územím.

²⁷ Argentinci okupovali ostrov Jižní Thule v souostroví Jižní Georgie a Jižní Sandwichovy ostrovy od roku 1976. Tehdy se britská vláda přiklonila k diplomatickému jednání. Tento spor byl nakonec vyřešen až společně s Falklandskou válkou v roce 1982.

²⁸ Podobně jako v případě Jižní Thule.

věci ani nevyjednávali pod hrozbou síly a odvetná operace „Corporate“ byla schválena ještě 2. dubna²⁹. Britské lodě začaly vyrážet k Falklandským ostrovům 5. dubna a důležitou předsunutou základnou se stal ostrov Acension³⁰. Británii se podařilo získat poměrně širokou mezinárodní podporu³¹ a díky ní prosadit 3. – 4. dubna v Radě bezpečnosti OSN rezoluci 502, která vyzývala k 1) okamžitému zastavení nepřátelských akcí, 2) okamžitému odchodu argentinských vojsk z Falkland a za 3) k řešení sporu diplomatickou cestou v souladu s Chartou OSN. Problém byl, že toto bylo pro Argentinu nepřijatelné. Odchodem z Falkland by se vrátila britská správa a připlulo by britské vojsko. Na druhou stranu Rezoluce ONS ospravedlňovala odvetné akce Británie jako sebeobranu. Argentina byla nicméně přesvědčena, že Angličané do vojenského střetnutí nepůjdou a že jde jen o zastrašování (toto přesvědčení jim vydrželo téměř až do prvních výstřelů). Jako prostředník se o smíření pokoušel Alexander Haig, ministr zahraničí USA. Jeho „kyvadlová diplomacie“³² ale ztroskotala a na konci dubna jednání skončila. Haig oficiálně z neúspěchu obvinil Argentinu. (Hrbek, 1999, s. 32-104; Rada bezpečnosti OSN, Rezoluce 502 (1982); The Falklands War: Key dates, 2012)

První výstřely války padly 25. dubna na Jižní Georgii, která byla ještě toho dne dobyta. 2. května potopila britská ponorka HMS Conqueror argentinský křižník ARA³³ General Belgrano. To byla největší jednorázová ztráta životů v celém konfliktu a tato událost také upoutala pozornost světové veřejnosti, která byla pobouřena. Až do tohoto okamžiku nebyl konflikt vnímán jako

²⁹ Británie v čele s premiérkou Margaret Thatcherovou byla rozhodnuta využít sílu, bude-li potřeba. To si Argentinci až do poslední chvíle nepřipouštěli a reálnou možnost vojenského střetu podcenili.

³⁰ Britské zámořské území v Jižním Atlantickém oceánu, v té době pronajato Spojeným státům. Ty poskytly Britům zdejší letiště jako základnu.

³¹ Především ze dvou důvodů. Zaprvé bylo britské teritorium, i přes legální/nelegální nárok Argentiny, napadeno silou, tedy Británie byla obětí agrese. Zadruhé by podpora Argentiny mohla vyvolat ve světě velmi nebezpečný precedens řešení sporu silou a na tom neměl zájem téměř nikdo.

³² Označení metody použité pro vyjednávání.

³³ Armada de la República Argentina (Armáda republiky Argentina) – Loď argentinského námořnictva.

skutečná válka. Jako odplatu potopili Argentinci 4. května HMS Sheffield. Zlom konfliktu přišel 21. května, kdy se Britové začali vylodovat v zátocě San Carlos, ze které pak rozvinuli ofenzivu nejprve na jih³⁴ a poté na východ, k hlavnímu městu Stanley. Argentinci tyto manévry považovali za matoucí a očekávali útok na Stanley z moře³⁵. Pochod na Stanley i s dobýváním kopců kolem trval od 31. května do 14. června, kdy v hlavním městě kapituloval Mario Benjamín Menéndez, argentinský guvernér Malvín. Celkem ve válce zahynulo 255 britských vojáků a přibližně 700³⁶ argentinských. (Hrbek, 1999, s. 104-203; The Falklands War: Key dates, 2012)

3. Argentinsko-britské vztahy od skončení války do roku 1990

3.1 Dopady války v Británii

Pro Británii vítězný konec války vyřešil spor o Falklandy jednou provždy. Británie si obhájila právo na vlastnictví a suverenitu nad ostrovy a pokračování rozepře dále považuje za irelevantní.

Zásadní dopad Falklandské války na britskou společnost dobře ilustruje posun problematiky Falkland ve vnímání nejen veřejnosti, ale i státní správy. Před válkou netušil téměř žádný Angličan, pokud vůbec někdy o Falklandských ostrovech slyšel, kde leží. Britský ministr zahraničí Lord Carrington dokonce před válkou poznamenal, že problematika Falkland leží až na 242. místě na žebříčku priorit ministerstva zahraničí. To se ovšem díky válce změnilo. Argentinská invaze dokázala sjednotit Británii pod jednu vlajku a vítězství znovu nastolilo národní hrdost a identitu. Problémem však zůstává, jak poznamenal sir Lawrence Freedman ve svém poválečném článku z podzimu roku 1982 (s. 210),

³⁴ Bitva u Goose Green, 28. – 29. května.

³⁵ Vylodění od východu z Atlantiku a hlavní ofenzivu na ostrovy směřovanou na Stanley.

³⁶ Není znám přesný počet, různé zdroje uvádí odlišné počty.

„... [že tím], že Británii se podařilo znovuzískat Falklandy, zůstanou jí ostrovy skutečně na krku“. Tím v podstatě vystihl změnu v politice a přístupu britských poválečných vlád k problematice Falkland. Vítězství ve válce ovlivnilo jak obyvatele ostrovů samotné, tak britský přístup k nim. V ostrovanech se posílilo proti-argentinské cítění a vzrostla touha k většímu přimknutí se ke Spojenému království. Naopak současnou britskou vládu, i všechny následující, toto vítězství předurčilo k rozhodnému postoji vůči ostrovům. Už nebylo možné se ostrovů zbavit, bylo spíše žádoucí je více integrovat. Tam, kde před válkou byla vůle vyjednávat o suverenitě či dokonce souhlas s předáním ostrovů Argentině, převládlo jasné rozhodnutí ponechat Falklandy britské. Británie rozhodně opustila jakoukoli ochotu vyjednávat o suverenitě a vzala na sebe plnou odpovědnost za obyvatele a jejich právo na sebeurčení. Tento zlom můžeme připsat argentinské agresi, kdy použití síly proti Británii znamenalo konec ochoty jakkoli vyjednávat. (Freedman, 1982, s. 196-200; Little 1984, s. 296-298)

Vítězná válka měla významný vliv i na vnímání Británie na mezinárodním poli a především v OSN. Spojené království posílilo svou reputaci jako země, která je stále schopná a ochotná jednat rozhodně a rázně, když dojde na národní zájem. Tuto reputaci si posílila nejen v očích spojenců, ale i protivníků. Přestože zpočátku války panovala mezi britským obyvatelstvem nejistota, co se týče politických motivů, příznivý průběh války a poválečné vnímání Británie ve světě posílilo jejich sebevědomí. To mělo pozitivní vliv i na posuzování politické a ekonomické situace na domácí scéně. (Burnell, Coleman, & Hunt, 2006, s. 284; Parsons, 1983, s. 187)

Setkáváme se také se dvěma názory na okamžitý dopad války na popularitu vlády premiérky Thatcherové. V roce 1987 publikovali Sanders, Ward, Marsh a Fletcher studii, ve které za pomoci empirických důkazů konstatují, že Falklandská válka měla na popularitu vlády vliv maximálně 3%. Argumentovali tím, že popularita začala stoupat již před válkou díky makroekonomickým

faktorům, potažmo dobrému (realistickému) ekonomickému managementu vlády. Soudí tedy, že Falklandská válka nebyla výrazným faktorem v úspěšném znovuzvolení konzervativní strany a premiérky Thatcherové v roce 1983. To však není v souladu s obecným přesvědčením a Clarke, Mishler a Whiteley (1990) ve své odpovědi na práci Sanderse a kol. dokazují, že válka hrála svou roli v podpoře konzervativní strany. Nepopírají pozitivní dopad ekonomických faktorů (jako snížení nezaměstnanosti, inflace či ekonomická předpověď), ale ukazují, že vliv Falklandské války se nedá považovat za marginální a válka tedy hrála viditelnou roli ve znovuzvolení Thatcherové o rok později. Rozhodný postoj premiérky a konečné vítězství ve válce bylo natolik významné, že nemohly zůstat bez dopadu na volební preference vlády, stejně tak jako pozitivní změna v ekonomickém vývoji, která nastala už před válkou.

Pokud se podíváme na vliv Falklandské války na bezpečnostní politiku Británie, je důležité zmínit předválečnou bílou knihu Johna Notta (ministra obrany 1981 – 1983), která počítala se zásadními škrty v resortu obrany, a to především v námořnictvu. Navzdory obecnému přesvědčení, že Falklandská válka tento plán ovlivní, proběhly do konce 80 – tých let škrty podle plánu. Co se však změnilo, byla obrana Falkland. Po válce vláda zavedla opatření, které vešlo ve známost jako politika „pevnosti Falklandy³⁷“. Byl to plán, pod kterým se modernizovala obrana Falkland a významné navýšení finančních prostředků na obranu posloužilo k zásadní renovaci vojenského letiště na ostrovech a výraznému posílení stálé posádky i obranných prostředků. (Fight for the Falklands, n.d.; Grovea, 2002, s. 307-316; Hansard, 1983)

³⁷ Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „Fortress Falklands“.

3.2 Dopady války v Argentině

V Argentině měl výsledek války dva zásadní politické dopady. Na rozdíl od Británie Argentina nepovažuje spor za vyřešený. Argentinské přesvědčení, že ostrovy náleží jí, se nijak nezměnilo. V jejích očích byla invaze pouze snahou navrácením na svou vlastní půdu a vojenská porážka znamenala pokračování anglické imperiální politiky na Falklandách. To z pohledu Argentiny pouze oddálilo navrácení legitimního vlastnictví ostrovů. Spor zůstává stále stejný a jeho jádrem je problém suverenity území, sebeurčení argentinského lidu a britský kolonialismus. Co se týče politických dopadů v Argentině, první zasáhl pouze Leopolda Fortunata Galtieriho, vůdce vojenské junty, velitele armády a prezidenta Argentiny během Falklandské války. Ten byl neprodleně po skončení války vyzván k rezignaci, což učinil 18. června 1982. Galtieri byl později obviněn z porušování lidských práv během své vlády a také z neschopnosti vést úspěšně válku. Obvinění z porušování lidských práv byl zbaven, ale za svou roli ve Falklandské válce byl shledán vinným. Odsouzen byl v roce 1986, ale v roce 1989 dostal prezidentskou milost. Druhý politický dopad byl však zásadní. Vojenská junta byla prohranou válkou v podstatě zdiskreditována. Prohra nebyla přímou příčinou či hlavním důvodem pádu junty, byla ale jakousi poslední kapkou či spouštěčem jejího svržení. Po Galtieriovi následovali dva další vojenští prezidenti, jejichž vláda už pouze posloužila jako přechodné období k znovunastolení demokracie v Argentině. První demokratické volby po Falklandské válce proběhly v roce 1983. Pád junty prakticky uzavřel kapitolu argentinských přechodů mezi demokracií a vojenskou diktaturou, které probíhaly od 30 – tých let 20. století. Od roku 1983 je tak Argentina stabilní demokracií a uznávaným členem mezinárodního společenství. To ovšem nemění nic na faktu, že všichni prezidenti od roku 1983 považovali a považují otázku Malvín za národní zájem a ostrovy pravidelně zmiňují a nárokují je pro Argentinu. (Fight for the Falklands, n.d.; Hrbek, 1999, s. 202-204; Pardon of

Argentine Officers Angers Critics of the Military, 1989; The Falklands War: Key dates, 2012; Zarza, 2010, s. 37-39, 44-45)

3.3 Poválečný vývoj na Falklandských ostrovech

Když před válkou Británie přijala Zákon o britské státní příslušnosti 1981, bylo to někdy pokládáno za náznak britské ochoty se ostrovů vzdát. Tento zákon rozdělil příslušníky britské národnosti do tří kategorií. Zaprvé plnohodnotní britští občané, obyvatelé anglických ostrovů, kteří měli všechna práva a povinnosti s tím spojené. Zadruhé občané britských závislých území. Ta byla jakousi střední cestou a její příslušník mohl stále dostat plné britské občanství, ale pouze pokud měl přímý kontakt na Británii, například v podobě plného britského občanství jednoho z rodičů, či narození přímo v Británii. V případě, že neměl plné britské občanství, byla jeho práva v rámci britského království omezena. Třetí kategorií byli občané britských zámořských území, kteří měli práva značně omezená. Problémem vzhledem k Falklandům bylo, že řada ostrovanů kvůli novému zákonu ztratila plné britské občanství, čímž přišla o část svých práv i povinností. Tento status byl však po válce přezkoumán a jako reakce na argentinskou invazi bylo občanům falklandských ostrovů v roce 1983 přiděleno plné britské občanství. To se vztahovalo na všechny stálé obyvatele Falkland, včetně jejich přidružených území Jižní Georgie a Jižní Sandwichovy ostrovy³⁸. Tento akt dobře demonstroval poválečnou změnu v přístupu Spojeného království k problematice Falklandských ostrovů. Británie již byla odhodlána si ostrovy ponechat, prohloubit s nimi vztahy a považovala spor za vyřešený. Nehledě k tomu, že vzdát se území obývaného plnoprávními britskými občany by bylo velmi náročné, prakticky nepřijatelné. (Zákon o britské

³⁸ Ty byly v roce 1985 odpojeny od Falklandských ostrovů a staly se samostatným Britským zámořským územím.

státní příslušnosti 1981; Zákon o britské státní příslušnosti (Falklandských ostrovů) 1983)

Druhou zásadní poválečnou změnou v politice Falkland bylo přijetí Falklandské ústavy v roce 1985. Ta v podstatě vytvářela z ostrovů samosprávný celek v rámci Spojeného království. Guvernér se stal jen zástupcem královny na ostrovech, podobně jako tomu je v případě Kanady. Na Falklandských ostrovech byla zavedena samospráva ostrovů v podobě všech tří složek moci. Zákonodárnou moc reprezentovala Legislativní rada, vykonávající funkci parlamentu. Výkonnou moc drží Exekutivní rada, neboli falklandská vláda, která přebrala veškerou zodpovědnost za domácí politiku. Soudní moc byla přičena Nejvyššímu falklandskému soudu. Falklandy jsou tedy od roku 1985 zastupitelská demokracie s řádnými volbami do všech odpovídajících funkcí. (Falklandská ústava 1985)

3.4 Poválečné rezoluce OSN

Argentina, přesvědčena o absolutní legitimitě svého nároku a o ilegalitě britského vlastnictví ostrovů, zahájila po válce nové diplomatické tažení. Od roku 1982 se jí podařilo ve třech po sobě jdoucích letech společně se zeměmi Latinské Ameriky prosadit téměř stejné rezoluce ve Valném shromáždění OSN žádající pokračování jednání o suverenitě ostrovů. Texty těchto rezolucí byl totožné a vyzývaly vlády Argentiny a Británie, aby pokračovaly v jednáních a našly konečné a mírové řešení sporu o suverenitu ostrovů v souladu s Chartou OSN, přičemž by vzaly v potaz zájmy obyvatel ostrovů. Až v roce 1985 byla vypuštěna slova o suverenitě a nahrazena formulací žádající jednání o „všech aspektech budoucnosti Falklandských ostrovů“. Zbýlý text rezoluce zůstal stejný. Tato nová rezoluce byla do roku 1988 schválena ještě čtyřikrát ve stejném znění. Text rezoluce, který neobsahoval slovo suverenita, byl ovšem v OSN výrazně

úspěšnější co se podpory ostatních států týká. (Valné shromáždění OSN, Rezoluce 37/9 (1982); Valné shromáždění OSN, Rezoluce 40/41 (1985))

3.5 Britsko-argentinské vztahy, 1983-1990

V Argentině padla vojenská junta a její diktatura. To však nezměnilo nic na postoji Argentiny vůči Británii a Falklandským ostrovům. Nově zvolený demokratický prezident Raúl Alfonsín to potvrdil, když ve svém prvním projevu konstatoval, že nárok na Malvíny je součástí argentinského národního zájmu. Jediná změna, která nastala, byla, že se Alfonsín zřekl použití síly jako prostředku pro vyřešení sporu. Od té doby chce Argentina vše řešit mírovou cestou. Nejlépe situaci v roce 1983 vystihl Little (1989, citován v Corbacho, 2008, s. 316), když konstatoval, že "[t]ehdy byli Britové ochotni diskutovat o čemkoli, kromě jediné věci a to té, kterou chtěli Argentinci. Na druhé straně Argentina měla zájem jednat hlavně o jediném tématu, o kterém Britové prohlásili, že o něm nejsou ochotni mluvit". To ilustruje, jak moc názorově vzdáleny si obě země stále byly. Argentina sice prohrála válku, ale přesvědčení o křivdě, kterou utrpěla³⁹, a naprostá jistota o oprávněnosti nároku na ostrovy již byla natolik zakořeněna v národním podvědomí⁴⁰, že nebylo možné jí zvrátit. Není jisté, zda se o to vůbec některý z argentinských politiků někdy pokoušel. (Corbacho, 2000, s. 3-4)

I přes rozdílné postoje však byla v obou zemích ochota znovunavázat diplomatické vztahy. V letech 1983-1984 si obě země vzájemně předložily různé návrhy na řešení situace kolem Falklandských ostrovů. Ve všech případech však byly tyto návrhy pro druhou stranu nepřijatelné. Británie předkládala Argentině

³⁹ Už v roce 1833 kdy ostrovy dle svého názoru ztratila.

⁴⁰ Nárok na Malvíny byl již v tuto dobu standardní součástí osnov základního argentinského vzdělání. To zavedl již Perón.

návrhy přes švýcarskou ambasádu v Buenos Aires, výsledkem čehož bylo, že se Švýcarsko stalo prostředníkem v jednáních. To vedlo k uspořádání formálního setkání zástupců obou zemí v Bernu. Kvůli názorové vzdálenosti však musela být zavedena formule, která by se použila pro jednání o suverenitě ostrovů, v podstatě nejdůležitějším a nejproblematičtějším bodě. Formule „to not be prepared“ (nebýt připraven) použitá v angličtině měla pro Brity jediný význam, a to, že není ochota o suverenitě jednat. Na druhé straně pro Argentinu měla tato formule do španělštiny dvojí překlad, jeden se shodoval s významem v angličtině. Druhý, který používali Argentinci, ovšem znamenal, že Británie zatím není připravena o suverenitě jednat, což se může změnit. Nutnost použití takovéto formule a zároveň její nejednoznačnost, bylo důkazem složitosti jednání. Fakt, že kvůli jejímu špatnému použití (překladu) všechna jednání úplně ztroskotala, zase dokládá komplikovanost a křehkost jakýchkoli pokusů o vyjednávání. Tento švýcarský pokus ukončil snahy o obnovení formálních vztahů na dalších pět let. Jeho význam však především spočívá v tom, že se poprvé po válce podařilo zorganizovat setkání obou států. Zároveň to bylo dobrým ponaučením pro druhého prostředníka, Spojené státy. (Corbacho, 2008, s. 314-321)

Druhé kolo poválečného jednání začalo až se znovu se vyostřující situací kolem Falkland. Kvůli sporům o rybolov⁴¹ v roce 1986 se konflikt rozhodly řešit Spojené státy. Vztahy Argentiny a Británie byly po neúspěchu v Bernu znovu téměř na bodu mrazu, Američanům se však během jednání v letech 1986-1989 podařilo přimět obě země k ústupkům. Británie uznala, že se spor nevyřešil vítězstvím ve válečném konfliktu a že je třeba dále jednat. Argentina naopak ustoupila v požadavku podmínění jakýchkoli vyjednávání s Británií zahrnutím

⁴¹ Argentina podepsala smlouvu se Sovětským svazem a Bulharskem, která jim povolovala rybolov ve vodách kolem Malvín. Na to Británie reagovala vyhlášením Konzervační a administrativní zóny moří kolem ostrovů. Spory se začaly znovu vyostřovat a pro Spojené státy byla také významná přítomnost SSSR v jižním Atlantickém oceánu. (Corbacho, 2008, s. 321-322)

otázky suverenity ostrovů. To byly významné ústupky, které znamenaly pokrok v řešení sporu. Corbacho (2008, s. 337) připisuje úspěch USA tomu, že na rozdíl od Švýcarska Amerika jako výrazně větší mocnost měla značné páky na ovlivnění postojů obou znesvářených zemí. To je v takovýchto vyjednáváních rozhodující, například uvalování či uvolňování ekonomických sankcí ze strany USA je poměrně přesvědčivý argument. V roce 1989 se tak podařilo dosáhnout důležitého milníku v britsko-argentinských vztazích v podobě vyjednání tzv. formule deštníku suverenity⁴². Tento princip byl obnovením původní dohody z roku 1971 mezi Británií a Argentinou o odložení otázky suverenity Falkland mimo ostatních vztahů. Dohoda z roku 1989 umožňovala oběma zemím obnovit formální vztahy a vyjednávání a přitom ponechat otázku suverenity Falkland stranou. Mohly tak být projednávány i otázky týkající se ostrovů⁴³, vyjma jejich suverenity. Princip deštníku suverenity se podařilo vyjednat během vlády prezidenta Alfonsína. K jeho oficiálnímu přijetí však došlo až po nových argentinských prezidentských volbách v roce 1989, které vyhrál Carlos Menem. Ten byl pro okamžité obnovení vztahů s Británií, protože se obával distancování Argentiny od Západu. To ovšem neznamena, že Menem nebyl přesvědčený o správnosti argentinského nároku na Malvíny. Manem zastával názor, že ostrovy patří Argentině, ale doufal, že postupným zlepšováním vzájemných vztahů a pozvolným jednáním o jiných tématech se vztahylepší natolik, že to povede i k jednání o suverenitě. Formule deštníku suverenity tak byla přijata v roce 1989 a formální diplomatické vztahy mezi Argentinou a Spojeným královstvím byly díky tomu obnoveny o rok později. "Základním kamenem strategie formule deštníku suverenity [však bylo], že Argentina i Spojené království [uznaly] to, co bylo zřejmé: je zde spor o suverenitu, ve kterém se obě strany neshodnou"

⁴² Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „sovereignty umbrella" formula“

⁴³ Prohloubení přátelských vztahů, aby nedošlo k vojenským konfliktům, zlepšení ekonomických a obchodních vztahů, lepší komunikace a doprava po moři a vzduchem, zachování vod kolem ostrovů a nastolení základů pro budoucí spolupráci v rybářství kolem Falkland, budoucí kontakty ostrovů s pevninou Jižní Ameriky (kulturní, vědecké, sportovní), a další bilaterální záležitosti. (Laver, 2001, s. 152)

(Palermo, 2012, s. 18). To byl v poválečných vztazích obou zemí značný úspěch. Když se toto podařilo, otevřelo to dveře bilaterálním jednáním Británie a Argentiny (ekonomickým, diplomatickým...), což mělo jednoznačně pozitivní dopad. Spor o Falklandské ostrovy, respektive o jejich suverenitu, se tak na čas odsunul do pozadí argentinsko-britských vztahů. Jak si však ukážeme dále, není možné ho přehlédnout, zabýváme-li se vztahy těchto dvou zemí. Naopak je to téma spíše dominantní. (Corbacho, 2008, s. 312, 321-331; Laver, 2001, s. 174, 152)

4. Období mezi lety 1990 a 1999

4.1 Obnovení argentinsko-britských vztahů

Obnovení formálních vztahů v roce 1990 mezi Argentinou a Británií mělo velmi pozitivní dopad na spolupráci obou zemí. Ve svém Společném prohlášení v roce 1989 se obě země mimo jiné dohodly na zavedení formule deštníku suverenity, znovunavázání vztahů a jejich normalizaci, zrušení zbývajících sankcí zavedených v roce 1982 a na založení společných pracovních skupin. To vše bylo obsahem dalšího Společného prohlášení z roku 1990, kdy oficiálně Argentina a Británie znovunavázaly diplomatické vztahy, zrušily vízovou povinnost a domluvily se na návštěvě pozůstalých po argentinských vojácích padlých na Malvínách na argentinském vojenském hřbitově na ostrovech. Konstatovaly také spokojenost s prací obou vytvořených pracovních skupin, Britsko-argentinské pracovní skupiny k budování důvěry a vyhnutí se incidentům ve vojenské sféře⁴⁴ a Pracovní skupiny pro rybolov⁴⁵, a dohodly se sloučit je do Pracovní skupiny pro

⁴⁴ Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „British-Argentine Working Group about measures to build confidence and avoid incidents in the military sphere“.

⁴⁵ Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „Working Group on fisheries“.

záležitosti jižního Atlantiku⁴⁶. V listopadu 1990 pak obě země založily Komisi pro rybolov v jižním Atlantiku⁴⁷, která měla za cíl především spolupráci v oblasti rybolovu a ochrany moří. To všechno představuje poměrně významný posun v poválečné spolupráci obou zemí, rozhodující je však znovuoobnovení formálních diplomatických vztahů. (Společné prohlášení britské a argentinské delegace z Madridu – 15. února 1990; Společné prohlášení britské a argentinské delegace z Madridu – 19. října 1989; Společné prohlášení o ochraně rybolovu, 1990; Tayllor & Miller, 2007, s. 12)

Ani po obnovení formálních vztahů se však Argentinci svého nároku na Falklandské ostrovy rozhodně nehodlali vzdát. Pro argentinské prezidenty se otázka Malvín stala poměrně jednoduchým nástrojem na získání popularity a oslovení celé argentinské společnosti. Tak se například prezident Menem v roce 1992 při projevu před ozbrojenými složkami zavázal k získání ostrovů mírovými prostředky a nechal se slyšet, že by Argentina mohla ostrovy získat do roku 2000. (Tayllor & Miller, 2007, s. 13; Marx, 1992)

V roce 1991 se falklandská vláda zavázala k rozvoji zemědělství, když skupila 25% veškeré obdělávatelné půdy na ostrovech od Společnosti Falklandských ostrovů. Důležitým milníkem v tomto roce však byla civilní událost, na které se obě země dohodly ve svém Společném prohlášení v roce 1990. Šlo o umožnění pozůstalým argentinským občanům navštívit Argentinský vojenský hřbitov v Darwinu. Díky této dohodě mohli příbuzní argentinských vojáků padlých během války navštívit jejich hroby na Falklandách. 358

⁴⁶ Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „Working Group on South Atlantic Affairs“.

⁴⁷ Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „South Atlantic Fisheries Commission“.

argentinských občanů tak 19. března 1991 navštívilo místo posledního odpočinku 235 pohřbených vojáků. Celá akce probíhala pod záštitou Mezinárodního červeného kříže, který trval na tom, že jde čistě o humanitární pomoc pozůstalým. Nicméně ani tato událost nemohla zůstat neovlivněna přetrvávajícím sporem. Nejprve se několik desítek argentinských veteránů Falklandské války ve svých uniformách a s proti-britskými hesly pokusilo nastoupit do letadla s pozůstalými, všichni však byli ochrankou odvedeni. Dále pak panovala poměrně přísná opatření týkající se celého letu a byla stanovena pravidla pro příbuzné padlých vojáků. Letadlo ani jeho posádka nesměly mít na sobě žádné argentinské znaky či odkazy na Argentinu. Pasažérům pak byl vyměněn jejich argentinský pas za identifikační kartu Červeného kříže a s sebou nesměli vézt žádnou literaturu obsahující jméno Argentiny, žádné argentinské vlajky, a dokonce ani kytice naaranžované dohromady v národních argentinských barvách (světle modrá a bílá). Z toho je jasně vidět, jak složité byly veškeré vztahy Argentiny a Británie (potažmo Falklandských ostrovů) i pokud šlo jen o humanitární akci. Ostrované byli po invazi k Argentině ještě více podezřívaví a Británie nehodlala připustit žádný projev argentinského nacionalismu na Falklandách. (Společné prohlášení britské a argentinské delegace z Madridu – 15. února 1990; Tayllor & Miller, 2007, s. 56; Nash, 1991)

Argentinský ministr zahraničních věcí Guido di Tella přišel v letech 1993-1994 s novým, poměrně netradičním přístupem k otázce vyřešení sporu. Začal přímo komunikovat s obyvateli ostrovů prostřednictvím telefonátů, posílání pohlednic, posílání dárků a videí s vánočním přáním. Snažil se tak změnit proti-argentinské cítění ostrovanů a zlomit jejich nedůvěru. Obyvatelé Falkland byli rozpolcení v názoru na tyto snahy, někteří byli pohoršeni, jiní to hodnotili jako neškodné. Obecně však tuto aktivitu ministra di Telly vítali spíše jako pozitivní změnu oproti přístupu bývalých argentinských ministrů zahraničních věcí. Byl to

totiž odklon od tradiční argentinské zahraniční politiky, která ostrovany v podstatě nebrala v potaz. Argentina jednala o otázce Malvín vždy přímo s Británií. (Dodds & Manóvil, 2001, s. 785)

V říjnu roku 1994 provedla britská marketingová společnost MORI průzkum veřejného mínění na Falklandách. Přestože se ostrované domnívali, že si průzkum zaplatila argentinská vláda či tajné služby, ve skutečnosti ho financovala skupina argentinských podnikatelů. Některé výsledky průzkumu byly předány deníku The Times, jiné si však podnikatelé nechali pro své vlastní potřeby. Celkem bylo dotázáno 203 obyvatel ostrovů, tedy něco kolem 10% celé populace. Výsledky a odpovědi jasně dokázaly, že i po 12 letech po konfliktu byli ostrované hluboce proti-argentinskí. Mimo jiné prohlásilo 87% dotázaných, že by Británie s Argentinou vůbec o otázce suverenity neměla diskutovat a 76% bylo přesvědčených, že kdyby k nějaké dohodě došlo, Argentina by své sliby ohledně ostrovů pravděpodobně nedodržela. Dotazník zahrnoval i jiné otázky, například jaký mají obyvatelé postoj k Británii a jaký k Argentině, nebo jaká je jejich představa o částce, kterou Británie musí ročně vynaložit na jednoho obyvatele Falkland. Zajímavý byl dotaz na výměnu suverenity za peníze. Obyvatelé byli údajně dotázáni, za jakou částku by byli ochotni postoupit suverenitu ostrovů Argentině. Mnozí na to odmítli odpovídat, ale někteří uvedli, že by to muselo být více než nabídnutý 1 milion liber (1,5 milionu dolarů). Tuto částku v listopadu 1994 oficiálně nabídl prezident Menem ostrovanům za suverenitu Falkland. Tento jeho krok byl však kritizován i v Argentině. (Nuttall & Prentice, 1994, Prentice, 1994a)

Průzkum ukázal, že obyvatelé Falkland jsou zásadně proti diskusím o předání ostrovů Argentině. Toto je udávající faktor britského postoje ohledně ostrovů, protože Británie po válce staví především na sebeurčení obyvatel,

jejichž názor se v průzkumu jasně ukázal. (Nuttall & Prentice, 1994, Prentice, 1994a)

4.2 Změna argentinské ústavy v roce 1994

Argentinský prezident Carlos Menem se začal v roce 1993 zabývat otázkou svého znovuzvolení. Do té doby umožňovala argentinská ústava zvolit prezidenta pouze na jedno volební období 6 – ti let. Menem, zvolený v roce 1989, byl poměrně oblíbený díky svému úspěšnému vypořádání se s ekonomickou krizí v Argentině, která nastala již v období vlády předcházejícího prezidenta Alfonsína. Vzhledem k tomu, že zbytek politické scény byl poměrně roztržštěný, bylo velmi pravděpodobné, že pokud by bylo v roce 1995 Menemovi umožněno znovu kandidovat, měl by velké šance na znovuzvolení. K tomu však bylo zapotřebí změnit ústavu. To se Menemovi podařilo prosadit, když se nejprve v listopadu 1993 společně s Alfonsínem (v té době lídrem opozice) dohodli v Paktu z Oliva⁴⁸ na změnách ústavy v takovém znění, které podpořila i opozice. Prezident by mohl být zvolen dvakrát, ale pouze na čtyři roky. Byly mu také odebrány některé pravomoci. Díky Paktu se podařilo ústavní změnu prosadit, nová ústava začala platit 24. srpna 1994 a Menemovi to umožnilo zůstat prezidentem až do roku 1999. (A happy Menem, 1994, s. 54-55)

Z pohledu sporu o Falklandy byly v ústavní úpravě z roku 1994 v sekci „Dočasná ustanovení“ důležité dva nové odstavce, kde stojí:

„Argentinský národ ratifikuje svoji legitimní a nezcizitelnou suverenitu nad Malvínami, Jižní Georgií a Jižními Sandwichovými ostrovy a nad odpovídajícími námořními a ostrovními zónami, protože jsou integrální součástí národního území.

⁴⁸ Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „Pact of Olivos“.

Znovuzískání řečených teritorií a plný výkon svrchovanosti, který respektuje způsob života jejich obyvatel a je v souladu se zásadami mezinárodního práva, jsou trvalé a nezcizitelné cíle argentinského lidu.“ (Argentinská ústava 1994)

Jak je z této úpravy ústavy vidět, Argentina se svého nároku na ostrovy rozhodně nehodlá vzdát, ba naopak, tyto odstavce právně zavazují Argentinu ke stálému usilování o jejich navrácení, což činili všichni prezidenti od Alfonsína. Každý tomu však dával jinou prioritu. Nicméně se Argentina tímto ústavně zavázala usilovat o navrácení Falklandských ostrovů cestou, která bude v souladu s mezinárodním právem, tedy mírovými prostředky. Argentinský postoj k Falklandským ostrovům je v tomto aktu dobře patrný. Téměř všichni Argentinci jsou přesvědčeni, že jim ostrovy patří. Toto přesvědčení je v nich neustále posilováno a málokdo s ním nesouhlasí. Tím, že si Argentina vepsala nárok na Malvíny do ústavy, dala tomuto svému přesvědčení další, právní rozměr. Argentinské cítění k Malvínám tak můžeme přirovnat k tažení národního sportovního mužstva na světovém šampionátu. Je to téma, na kterém se drtivá většina národa shodne a dokáže se pod ním sjednotit. Na rozdíl od sportovního klání je tu však téma suverenity ostrovů stále a šikovný politik je schopný ho dobře využít ke své podpoře. To je patrné již v historii, kdy toto téma použili ke zvýšení své popularity nejprve Perón, později i Galtieri a v současné době ho využívá prezidentka Kirchnerová. To ovšem neznamená, že by oprávněnosti nároku na ostrovy sami politici nevěřili. Podobně jako celý zbytek Argentiny jsou nezlomně přesvědčeni, že jim Malvíny patří.

4.3 Spolupráce v otázkách nerostného bohatství

V roce 1995 se spolupráce obou zemí ještě prohloubila a to Společným prohlášením o spolupráci v činnostech na moři v jihozápadním Atlantiku, samozřejmě pod formulí deštníku suverenity, která byla uvedena v 1. bodě tohoto prohlášení (stejně tak jako ve všech ostatních Společných prohlášeních).

Tato dohoda zakládala Jihozápadní atlantickou uhlovodíkovou komisi⁴⁹, která měla oběma zemím dávat doporučení a navrhnout řešení ochrany moří. V podstatě to ale byla sestra Komise pro rybolov v jižním Atlantiku, která zprostředkovávala spolupráci ve využívání živých zdrojů (rybolovu) kolem Falkland. Jihozápadní atlantická uhlovodíková komise měla naproti tomu zajišťovat spolupráci v oblasti průzkumu a využívání nerostných zdrojů, především ropy a zemního plynu. Například podle Simse (1995), který odkazoval na argentinský deník Clarin, bylo údajně dohodnuto, že případné nálezy ropy nebo plynu východně od Falkland by si Argentina a Británie rozdělily v poměru 66,6% pro Británii a 33,3% pro Argentinu a v oblasti západně od ostrovů pak půl na půl. Wälde a McHardy (1996, s. 302) doplňují, že bylo vytvořeno Speciální území spolupráce, tedy vody kontrolované oběma zeměmi, kde měl průzkum a případná těžba probíhat. Toto území, které jediné bylo předmětem dohody, bylo rozděleno do 6 – ti sektorů. Licenci na průzkum a těžbu společně měla vydávat z poloviny argentinská a z poloviny falklandská vláda. Všechny tyto dohody a společné projekty byly především jakousi zkouškou, zda je vůbec spolupráce Argentiny a Británie v otázce Falklandských ostrovů možná. Podle Ruzzové (2011, s. 98) je také zajímavý právní rozměr otázky využití zdrojů na území o které se vede dlouhodobý spor. Tvrdí, že ve své podstatě toto není protiprávní za předpokladu, že se dohody účastní všechny strany, které si na suverenitu daného území činí nárok, což v případě Falklandských ostrovů a využívání tamějších zdrojů platilo⁵⁰. (Společné prohlášení o spolupráci v činnostech na moři v jihozápadním Atlantiku, 1995)

První, kdo začal zjišťovat, kolik ropy by se mohlo kolem Falklandských ostrovů nalézat, byla společnost Shell. V roce 1998 provedla 6 pokusných vrtů,

⁴⁹ Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „South-West Atlantic Hydrocarbons Commission“.

⁵⁰ Argentina od této dohody ustoupila v roce 2007. Viz další kapitolu.

z nichž 5 mělo pozitivní výsledky. Problém ale byl, že nebylo zjištěno, kolik ropy se na dně oceánu nachází a zda by tedy byla těžba vůbec rentabilní. Nejen z tohoto důvodu společnost Shell nakonec od samotné těžby upustila. Dalším důvodem byla i nízká cena ropy v té době. Průzkumy ropy kolem ostrovů začaly znovu až v roce 2010. Předpokládá se, že kolem Falklandských ostrovů by mohly být značné zásoby ropy a zemního plynu, přesná čísla ale zatím nejsou známa. (Plummer, 2010)

4.4 Argentinsko-britské vztahy v druhé polovině 90. let

Jak jsme již uvedli výše, britský postoj vůči Falklandským ostrovům po válce v roce 1982 je založen na sebeurčení jejich obyvatel. Je to v podstatě jediný používaný britský argument. Dokud budou chtít ostrované zůstat součástí království, bude to závazné pro všechny britské vlády. Na základě toho se také můžeme domnívat, že pokud by se obyvatelé ostrovů někdy rozhodli akceptovat předání suverenity Argentině, bude to britskou vládou povoleno. Na britskou ochotu předat území Argentině by však s největší pravděpodobností měl vliv i případný nález ropy. Lze těžko předpovídat, jak by Británie v takovém případě reagovala. Otázkou zůstává, zda by právo obyvatel ostrovů na sebeurčení zůstalo hlavním rozhodujícím faktorem postoje Británii ve sporu o území.

Tohoto přesvědčení nabyli i Argentinci a především ministr zahraničních věcí Guido di Tella. Jak jsme si již řekli, snažil se názor ostrovanů změnit i tím, že jim posílal dárky a pohlednice. Po zvolení nové Labouristické vlády v čele s Tonym Blairem v Británii v roce 1997 pak prohlásil, že "[Argentina si je plně] vědoma toho, že žádná britská vláda nikdy nepřijme zásadní rozhodnutí v této otázce [suverenity Falklandských ostrovů] bez souhlasu ostrovanů. Ostrované získali de facto právo veta. Jsou to oni, které musíme přesvědčit" (Davison, 1997). V odklonu od tradičního přístupu Argentiny pak di Tella připustil, že obyvatelé ostrovů jsou nejen "součástí problému, ale významnou částí jeho

řešení"(Davison, 1997). Klasický argentinský přístup nebral obyvatele ostrova v otázce suverenity vůbec v potaz, což, jak jsme si ukázali, je poměrně významný nedostatek s ohledem na britský postoj. (Davison, 1997)

Argentina si také slibovala zlepšení svého postavení ve sporu díky nabídce Spojených států, aby se stala „Major non-NATO Ally⁵¹“, tedy jedním z hlavních spojenců USA mimo NATO. Tento status výrazně zlepšoval americko-argentinské vztahy, a protože Argentina vždy považovala americkou podporu ve sporu o Falklandy za klíčovou k jejich získání, doufala, že tento krok bude mít významný dopad na jednání o suverenitě. (Dodds, 1998, s. 630)

4.5 Společné prohlášení ze 14. července 1999⁵²

K dalšímu posunu ve vývoji britsko-argentinských vztahů přispělo zadržení Augusta Pinocheta⁵³ v Londýně v roce 1998. Bylo to právě toto zadržení, které bylo spouštěčem událostí vedoucích k Anglicko-argentinskému společnému prohlášení ze 14. července 1999.

Ihned po Pinochetově zadržení totiž protestovala Chile, že Británie zasahuje do její suverenity⁵⁴. Argentina využila situace a přesvědčila Chile, aby zrušila pravidelné týdenní lety na Falklandy přes argentinské území, které byly jediným pravidelným spojením ostrovů s pevninou. Dále Argentina požádala

⁵¹ Důležitý spojenec mimo alianci NATO.

⁵² Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „Anglo-Argentine 14th July 1999 Joint Statement“

⁵³ Bývalý chilský vůdce, na kterého byl Španělskem vydán zatykač kvůli podezření z porušování lidských práv.

⁵⁴ Výklad Charty OSN je v takovýchto případech nejasný, neboť jde o konflikt mezi suverenitou státu a podezření z porušování lidských práv.

Brazílii a Uruguay, aby odmítly zavést nové lety na ostrovy. Ty navíc zrušily povolení nouzového odklánění letů na svá území pro Královské letectvo směřující na Falklandy, což bylo pro britské letectvo zvýšené nebezpečí vzhledem k poloze ostrovů. Těmito kroky se podařilo Falklandské ostrovy značně izolovat a přinutit falklandskou vládu a Británii k urychlenému vyjednávání a následnému podpisu Společného prohlášení 1999. To se zabývalo hlavně třemi tématy, a to obnovením letů mezi ostrovy a Chile, spoluprací Argentiny a falklandské vlády v řízení rybolovu a povolením vstupu osob s argentinským pasem na území ostrovů. Dalšími body v prohlášení bylo společné odstraňování nášlapných min z války a vybudování argentinského památníku na hřbitově v Darwinu. Problémem této smlouvy však bylo, že obě strany, Argentina i falklandská vláda, byly přesvědčeny, že udělaly příliš mnoho ústupků, a uplatňování jednotlivých bodů z prohlášení bylo problematické. Pro falklandskou vládu bylo například pochybné společné odstraňování min, protože by to legitimizovalo přítomnost argentinských techniků na ostrovech. Pro Argentinu pak třeba povolení vstupu argentinských občanů na Malvíny představovalo fakt, že by tito svým vstupem museli v podstatě přijmout autoritu falklandské vlády. Byl to tedy pouze další z pokusů posílit vzájemnou spolupráci bez jakékoli naděje na vyřešení skutečného problému, tedy otázky suverenity Falklandských ostrovů. (Dodds & Manóvil, 2001, s. 793-797)

V období mezi lety 1990 a 1999 se spor o Falklandské ostrovy nesl především ve znamení znovuoobnovení spolupráce mezi Británií a Argentinou a jejím prohlubováním. Jak jsme si ale ukázali, jednalo se vždy jen o spolupráci a vztahy mimo otázky suverenity ostrovů. Z toho je patrné, že nenastala žádná změna ve fundamentálním přesvědčení obou zemí o náležitosti ostrovů. Zatímco Británie zakládá svůj postoj ohledně ostrovů již výhradně na právu sebeurčení falklandských obyvatel, v Argentině se podařilo otázku Malvín

vštěpit do národního podvědomí a učinit z ní národní zájem všech Argentinců. Je to také vděčné téma politických činitelů na získání popularity a sjednocení národa. Drtivá většina Argentinců je však hluboce přesvědčena o právu své země na vlastnictví ostrovů a toto téma vyvolává v Argentině velmi silné emoce.

5. Nejnovější události a vývoj sporu po roce 2000

5.1 Začátek nového tisíciletí

Argentina se ocitla mezi lety 1999-2002 v ekonomické krizi, která zasáhla i do politiky. Během jednoho prezidentského období se vystřídali tři prezidenti. Ani přes tyto problémy však Argentinci nezapomněli na své odhodlání získat Malvíny.

V roce 2000 se pozůstali po padlých argentinských vojácích z křižníku ARA General Belgrano rozhodli zažalovat Británii o náhrady škod za jeho potopení. Jednalo se o událost z 2. května 1982, kdy tuto loď potopila britská ponorka HMS Conqueror. Tento incident měl za následek největší jednorázovou ztrátu životů v celém válečném konfliktu, celkem 323 argentinských námořníků tehdy zahynulo. Potopení Belgrana zůstalo také jednou z nejspornějších kapitol celé války. Kontroverzní bylo rozhodnutí loď potopit proto, že Belgrano byl v době svého potopení mimo totální zakázanou zónu⁵⁵ a údajně mířil od ostrovů pryč. Argentinská strana argumentovala tím, že to byl válečný zločin a tehdejší premiérka Margaret Thatcherová by za něj měla být souzena. Británie se bránila faktem, že obě země byly v té době ve válce. V roce 1994 vydalo argentinské ministerstvo obrany zprávu, ve které označilo potopení Belgrana za „legální akt války“. To se v Argentině setkalo s kritikou, především ze strany Federace

⁵⁵ Zóna 200 mil okolo ostrovů, kterou Británie na začátku války vyhlásila.

válečných veteránů. Proto se v roce 2000 pozůstalí rozhodli pro žalobu, která byla postavena na tom, že křižník Belgrano byl mimo totální zakázanou zónu, tedy jeho potopení nemohlo být ospravedlněno válečným stavem. Evropský soud pro lidská práva, kam pozůstalí svoji žalobu předali, však její projednávání zamítl s odůvodněním, že takováto žaloba musí být předložena nejpozději do 6 – ti měsíců od dané události. Argentinské velvyslanectví v Londýně také prohlásilo, že šlo o soukromou iniciativu a Argentinská vláda v tomto nehrála žádnou roli. V roce 2007 se pak navíc k incidentu vyjádřil i tehdejší kapitán Belgrana Hector Bonzo. Uvedl, že potopení své lodi považuje za válečný akt a ne za zločin, a přiznal, že pokud by on zpozoroval nepřátelskou ponorku jako první, zahájil by na ní palbu. Obě země byly ve válečném stavu. (Buncombe, 2000; Prentice, 1994b; Strucke, 2007; UK sued over Belgrano sinking, 2000)

Při oslavách 20. výročí začátku války v roce 2002 prezident Eduardo Duhalde znovu připomněl argentinské nároky na ostrovy a prohlásil, že je Argentina získá zpět za pomoci mírových prostředků. Veteráni Falklandské války pak během oslav výročí projevovali velmi emotivně své přesvědčení, že i když invaze mohla být chybná, její cíl byl spravedlivý. Nejen občané, ale i politici činitelé tehdy vyjadřovali své odhodlání ostrovy získat. Z průběhu těchto „oslav“ 20. výročí začátku války bylo patrné, že argentinské přesvědčení o příslušnosti ostrovů je nezlomné. (Argentina stresses claim to Falklands, 2002)

5.2 Období prezidenta Néstora Kirchnera (2003 – 2007)

Néstor Kirchner byl zvolen prezidentem Argentiny v roce 2003. Vedl zemi úspěšně a podařilo se mu ji dostat z nejhorší argentinské recese v historii. Tomu také odpovídá fakt, že prezidentské křeslo opouštěl jako nejoblíbenější prezident novodobé historie. Ačkoli je Kirchner někdy považován za poměrně autokratického prezidenta kvůli značné koncentraci moci, nebyla demokracie

v Argentině nijak narušena ani omezena. Kirchnerova vláda, která byla nejvíce nacionalistická od návratu demokracie, měla k otázce Malvín jiný, razantnější přístup než její předchůdci, například v otázce omezení spolupráce s Británií. Podíváme se nyní na události týkající se sporu o Falklandy během vlády Néstora Kirchnera. (Levitsky & Murillo, 2008, s. 16-17, 19; Their island story, 2007, s. 55)

Jednou z prvních věcí, které Kirchner ještě v roce svého zvolení udělal, byl zákaz pravidelných letů z Chile přes argentinské území. Povolil pouze jeden let měsíčně z Chile s mezipřistáním v Argentině. Kirchnerova vláda také začala naznačovat, že v mnoha oblastech spolupráce s Británií nebude moci udělat žádný pokrok, pokud jednání nebudou spjata s diskusí o suverenitě ostrovů. (Taylor & Miller, 2007, s. 22; Reel, 2007)

V roce 2004 byl podle úmluvy ze Společného prohlášení 1999 postaven argentinský pomník na hřbitově v Darwinu. Argentina sice pomník navrhovala, návrh ale musel být schválen falklandskou vládou. To se ukázalo jako problematické, protože falklandská vláda nepovolila na pomníku žádné argentinské znaky či náznaky nároku na ostrovy. Nakonec byl však pomník vybudován, i když oficiálního otevření se mu dostalo až v roce 2009 za přítomnosti pozůstalých po vojácích pohřbených na hřbitově. (Argentine next-of-kin preparing for trip to open Darwin cemetery Memorial, 2009)

V letech 2004, 2005 a 2009 vydal na podnět Argentiny Výbor pro dekolonizaci Valného shromáždění OSN tři prohlášení, ve kterých vyzýval Argentinu a Británii k obnovení jednání o suverenitě ostrovů. Tato prohlášení byla podpořena hlavně jihoamerickými zeměmi, které si Kirchner ve sporu přiklonil na svou stranu. (Výbor pro dekolonizaci Valného shromáždění OSN, Tisková zpráva GA/COL/3105, 2004; Výbor pro dekolonizaci Valného

shromáždění OSN, Tisková zpráva GA/COL/3122, 2005; Výbor pro dekolonizaci Valného shromáždění OSN, Tisková zpráva GA/COL/3196, 2009)

Když Británie zahrnula Falklandské ostrovy do Smlouvy o Ústavě pro Evropu z roku 2004, vyvolalo to protest ze strany Argentiny. Ten však přišel až téměř rok po jejím podepsání. Nejen to kritizoval bývalý prezident Argentiny Menem, když se vyjádřil k současné vládě prezidenta Kirchnera. Menem mimo jiné vinil Kirchnera, že jeho politika k získání Malvín je příliš agresivní a že žene zemi do izolace a poškozují její zájmy. Podle Menema "Galtieri prohrál válku, Kirchner ztrácí mír". (Malvinas in EU Constitution, "unfortunately affect us", 2005)

Z této kritiky bývalého prezidenta je patrné, že aktuální postoj Argentiny k otázce Falklandských ostrovů je určen především osobou prezidenta a jeho vládou. Jejich postoj výrazně ovlivňuje i veřejné mínění. Menem byl zastáncem spolupráce s Británií a postupného mírového řešení sporu. Naproti tomu byl Kirchner agresivnější a méně přístupný jednáním, která nezahrnovala otázku suverenity. Oba prezidenti se shodli v konečném cíli, ale prostředky volili jiné. Je otázkou, který z těchto přístupů je lepší a zda měl jeden či druhý nějaký patrnější vliv na jednání o suverenitě Falkland.

Néstor Kirchner upřednostňoval agresivní mírovou politiku k získání Malvín. Tu shrnul v prohlášení z roku 2006: "Malvíny musí být národním cílem všech Argentinců a pomocí dialogu, diplomacie a míru je musíme znovuzískat pro naši vlast. Ale dialog, diplomacie a mír neznamenají, že musíme žít se skloněnou hlavou" (MacAskill, Goni & Balch, 2006). Agresivnější politika vlády znamenala i radikalizování obyvatelstva, tedy celkového argentinského postoje ve sporu. Původní válečné heslo „Las Malvinas son Argentinas!⁵⁶“ – Falklandy jsou argentinské – se začalo znovu objevovat jako graffiti či plakáty po celém

⁵⁶ Ve španělštině znamená: Malvíny patří Argentíně!

Buenos Aires. Je zajímavé, že to nebyla prohraná válka z roku 1982, ale britská okupace ostrovů v roce 1833, kterou Argentinci Británii nejvíce zazlívali. Je zřejmé, že intenzivní výukou a propagandou argentinské verze nároků na ostrovy byl tento nárok úspěšně vštěpen do národního podvědomí. Smýšlení argentinské společnosti bylo ještě posíleno vydáním učebnice historie britské kolonizace Malvín, která je od roku 2006 rozdávána všem žákům středních škol v Argentině. Obsah této učebnice se shoduje s oficiálním argentinským výkladem dějin (viz výše, Dvě historie ostrovů). (Balch, 2006; MacAskill, Goni & Balch, 2006).

Kirchnerovi však téma suverenity Falklandských ostrovů pomohlo i politicky. Pod vlajkou suverenity Malvín se mu podařilo sjednotit na svou podporu levicové vlády v Latinské Americe do protikoloniálního bloku. Ještě než Kirchner oznámil, že podruhé na prezidenta kandidovat nebude, byla také zvyšující se intenzita rozepří s Británií považována za snahu o zvýšení jeho volebních preferencí. Není jasné, zda byla tato snaha zamýšlená či nikoli, každopádně ale fungovala a Kirchner by případné druhé volby s největší pravděpodobností vyhrál. (MacAskill, Goni & Balch, 2006).

Přestože měl Néstor Kirchner silnou podporu obyvatelstva pro druhou kandidaturu na prezidenta, rozhodl se nekandidovat. Volebním lídrem jeho strany v prezidentských volbách v roce 2007 se stala jeho žena, Cristina Elisabet Fernández de Kirchnerová, která volby s přehledem vyhrála a navázala na tradici svého muže.

5.3 Spor 25 let po válce

V roce 2007 byl spor o ostrovy poznamenán především agresivní politikou stále ještě úřadujícího prezidenta Néstora Kirchnera. Na jeho popud ukončila Argentina několik dní před výročím války svojí účast na spolupráci

s Británií v oblasti průzkumu a těžby ropy kolem Falklandských ostrovů. Argentinský ministr zahraničních věcí Jorge Taiana odůvodnil argentinské ukončení spolupráce tím, že to byl pouze nástroj pro Británii, kterým si ospravedlňovala svůj nelegální nárok na ostrovy. Dále uvedl, že tento krok je odpovědí na britské nelegální a jednostranné kroky směřované k těžbě ropy, která patří Argentíně. Taiana také řekl, že Argentina není proti spolupráci, ta ale musí být podmíněna rozhovory o suverenitě. Naproti těmto oficiálním důvodům uvádí například Ruzzová (2011, s. 98), že pravděpodobnými důvody argentinského zrušení spolupráce jsou jednak nezávaznost dohod z 90. let a především zjištění, že na Speciálním území spolupráce⁵⁷ nejsou žádná významná ložiska ropy či zemního plynu. Je pravděpodobné, že pokud budou nalezena významná ložiska nerostných surovin, Argentina bude o získání ostrovů usilovat ještě více. Některé studie odhadují, že by kolem ostrovů mohlo být až 60 miliard barelů ropy, to jsou však zatím pouze odhady. (Argentina ends Falklands oil deal, 2007a; Argentina ends Falklands oil deal, 2007b)

Vypovězení spolupráce v otázce těžby nerostného bohatství bylo dalším pokračováním agresivní politiky Néstora Kirchnera k získání ostrovů, respektive snahou přinutit Británii jednat o suverenitě Falkland. Tyto agresivní kroky mají vytvořit představu naprosto nezlomného a rozhodného postoje. Nutno podotknout, že vzhledem k tomu, že na Speciálním území spolupráce, na které pouze se dohoda vztahovala, žádné významné zásoby nerostného bohatství nebyly nalezeny, nepřinášela Argentíně tato spolupráce žádné výhody. Můžeme tedy soudit, že ani vypovězením této smlouvy Argentíně žádná škoda nevznikla, tudíž se jednalo spíše o další symbolický krok.

Nová ústava Falklandských ostrovů byla schválena v roce 2008. Nepřinášela však žádné zásadní změny, spíše odrážela zlepšení především

⁵⁷ Území, kde měl podle dohody z roku 1995 probíhat společný průzkum a těžba. Zbytek vod kolem ostrovů byl stále záležitostí pouze falklandské vlády, potažmo Británie.

ekonomické situace na ostrovech. V nové ústavě byl také dán větší důraz na lidská práva a hlavně na právo na sebeurčení. Další změnou bylo například nahrazení Legislativní rady Legislativním shromážděním, omezení pravomocí guvernéra a také upravení vztahů s Británií. Británie však stále zůstala odpovědná za zahraniční politiku a bezpečnost. (Argentina protests against new constitution for Falkland Islands, 2008; Falklandská ústava 2008; New Falklands constitution agreed, 2008)

Argentinská reakce na novou falklandskou ústavu přišla ve formě oficiálního protestu k britským úřadům a označovala vydání nové ústavy za „porušení argentinské suverenity a mezinárodního práva“. (Argentina protests against new constitution for Falkland Islands, 2008)

5.4 Nová ekonomická dimenze sporu – ropa

Argentina předala v roce 2009 OSN 800 kilogramů materiálů, které jsou podkladem pro argentinský nárok nejen na Falklandy, ale i na další velká území. Tento krok má Argentině zajistit další legitimitu jejího nároku a zahrnuje i vědecké výzkumy. (Piette, 2009)

Spor o Falklandy tak nabral znovu na síle. Argentina sice v roce 2007 vypověděla spolupráci s Británií, pro Británii to však v podstatě nic neznamenalo. Proto byl v roce 2010 zahájen průzkumný vrt britskou společností Desire na sever od ostrovů. To se setkalo s bouřlivým protestem Buenos Aires, které pohrozilo, že použije veškerých prostředků, aby výzkumným pracím zabránilo. Argentina zavedla nutnost získat její povolení u lodí, které směřují na Falklandské ostrovy z Jižní Ameriky, což by mohlo případnou těžbu ropy zkomplikovat. Vrt společnosti Desire byl prvním od průzkumu společnosti Shell v roce 1998. Jeho výsledky nebyly povzbuzující. Ukázalo se, že zásoby ropy by mohly být malé nebo špatné kvality. Později stejného roku musela další společnost (Falkland Oil & Gas) uzavřít svůj průzkumný vrt, neboť se ukázal být

prázdný. I přes tyto nepříznivé ukazatele však ropné společnosti věří, že ve vodách kolem ostrovů jsou značné zásoby. Nejnovější vývoj je z roku 2011, kdy společnost Rockhopper oznámila, že pravděpodobně našla zásoby ropy, které budou komerčně využitelné. I tak však těžba ropy kolem Falklandských ostrovů nezačne dříve než v roce 2016. (Drilling for oil begins off the Falkland Islands, 2010; Falkland Islands oil disappoints for Desire Petroleum, 2010; Falkland oil well boosts Rockhopper shares, 2011; Falkland Oil & Gas shares plunge as well proves empty, 2010; Rockhopper optimism on Falklands oil development, 2011)

Nalezení potencionálních zásob ropy přidalo sporu na významnosti. Není sice zatím jisté, jak velké a jak kvalitní zásoby ropy kolem ostrovů jsou, její možná přítomnost však stačí. S rostoucí cenou ropy roste i zájem obou zemí pokusit se případná ložiska vytěžit. Argentina si na ostrovy činí nároky a velmi hlasitě proti britským těžebním pokusům protestuje. Jediné, co však udělat mohla, bylo zavést nutné povolení pro lodě plující směrem k ostrovům. To ovšem Británii nezabrání, aby ve svých vodách neprováděla vrty. Je pravděpodobné, že s novějšími a většími nálezy bude sílit i napětí mezi oběma zeměmi.

5.5 Prezidentka Cristina Kirchnerová a nejnovější vývoj sporu

Prezidentka Kirchnerová do úřadu nastoupila v roce 2007 po svém manželovi Néstorovi, v roce 2011 pak post prezidentky obhájila. Néstor Kirchner měl v úmyslu v roce 2011 znovu kandidovat, v říjnu roku 2010 však zemřel a kandidatura tak padla znovu na jeho manželku. Ta je někdy označována za populistku, což také vysvětluje její podporu mezi argentinskými obyvateli. Její silnou stránkou jsou především lidská práva a sociální politika. Nevyniká však v ekonomice tak, jako její manžel Néstor. Ten vyvedl zemi z recese a nastartoval ekonomický růst. Během vlády Kirchnerové však ekonomika začíná znovu klesat a objevují se i obvinění, že se to Argentina snaží maskovat. Tak se například list

The Economist rozhodl přestat využívat údajů Argentinského národního institutu pro statistiku a sčítání lidu, protože jeho čísla byla dlouhodobě v rozporu s nezávislými statistikami, které ukazovaly argentinskou ekonomiku ve značně horším stavu než oficiální čísla. Tyto ekonomické problémy na domácí scéně pak výmluvně korespondují se vzrůstajícím tlakem Kirchnerové na otázku suverenity Falklandských ostrovů. (Don't lie to me, Argentina, 2012; Perdomo, 2012, s. 31-32)

V březnu letošního roku proběhlo na Falklandských ostrovech připravované referendum, ve kterém obyvatelé odpovídali na otázku, zda chtějí, aby ostrovy zůstaly britským územím či nikoli. Je to pokračování britské politiky práva na sebeurčení obyvatel, kteří si musí o svém osudu rozhodnout sami.

Referendum proběhlo 10. – 11. března 2013 jako odpověď na vzrůstající tlak ze strany Argentiny. Z 1,672 občanů oprávněných volit tak učinilo 1,517, z toho byl 1 hlas neplatný a pouze tři proti. Ani hlasy proti však nemusí být hlasy pro Argentinu, neboť otázka zněla „zůstat britským zámořským územím, ano/ne“. Tedy 3 hlasy proti mohly být například pro osamostatnění ostrovů. Ostrované byli rádi, že mohou vyjádřit svůj názor, a dle vlastního přesvědčení vyslali Argentině jasnou zprávu. (Falklands referendum: Voters choose to remain UK territory, 2013)

Argentina však odmítla referendum s tím, že v tomto sporu nejde o obyvatele a jejich názor, ale o území. Referendum označila za nelegální a nevýznamné, protože obyvatelé jsou podle ní pouze britští kolonisté dosazení na argentinské území. Z argentinské strany také v posledních letech zaznívají silná slova ohledně britského postoje. Prezidentka Kirchnerová označila Británii za „arogantní“, když odmítá jednat o suverenitě ostrovů, a ostrovany přirovnala ke „squatterům“. Argentinský ministr zahraničních věcí Hector Timerman pak Brity v jejich postoji přirovnal k „fanatikům“. Nicméně Británie stále odmítá jakékoli jednání, pokud s tím nebudou souhlasit obyvatelé ostrovů. (Argentine

leader says UK 'arrogant' over Falklands, 2011; Falkland Islanders 'must decide own future', says Hague, 2013; Squires, 2013)

Jedním ze zatím posledních pokusů prezidentky Kirchnerové přivést britskou stranu k jednacímu stolu byla návštěva u nově zvoleného papeže Františka ve Vatikánu. František, který je původem Argentinec, až do svého zvolení papežem zastával pozici arcibiskupa Buenos Aires. Jeho osobní postoj vzhledem k Malvinám je stejný jako u většiny Argentinců a několikrát prohlásil, že ostrovy patří Argentině. Kirchnerová si tak patrně slibovala od nového papeže možnost mediace sporu a přivedení Británie k jednání, které by vedlo k předání ostrovů Argentině. Britský velvyslanec ve Vatikánu však několik dní po této návštěvě dostal ujištění, že Svatý stolec bude pokračovat ve své politice nezasahování do sporů suverénních států. (Kington, 2013; Squires, 2013)

V novém tisíciletí se spor o Falklandské ostrovy začal znovu vyostřovat. Hlavním důvodem toho je odklon od politického stylu prezidenta Menama směrem k agresivnější politice Néstora i Cristiny Kirchnerových k získání ostrovů. K uklidnění situace nepřispívají ani nové výzkumy ložisek ropy, které do sporu spíše přinášejí ekonomickou rovinu. Fundamentální postoj obou zemí však zůstává stále nezměněn. Británie nepřipouští jakékoli rozhovory na téma suverenity, zatímco Argentina na tom trvá. Obě země tak odmítají zvážit legitimnost nároku té druhé na sporné území.

6. Proč nebyl spor vyřešen ukončením války v roce 1982?

Jednoduchou odpovědí by mohlo být: protože se Argentina nevzdala nároku na své vlastnictví Falklandských ostrovů ani po své porážce v roce 1982. Proč tomu však tak je? Důvody, které vyplývají ze zkoumání sporu, si rozdělíme do čtyř kategorií. Historické, politické, bezpečnostní a ekonomické.

Historické důvody jsou především nástrojem, jak argumentovat pro legitimitu nároku Argentiny na ostrovy. Historické důvody jsou tak základním kamenem všech jejích stížností. Dle svého názoru zdědila Argentina ostrovy po Španělsku, když se od něj osamostatnila. Byly jí však násilně odebrány Británií v roce 1833. Tento výklad je pro Argentinu jádrem celého sporu. Argentina se svého nároku na ostrovy nikdy nevzdala a protestuje proti jejich vlastnictví Británií již od 19. století. Je to také oficiální verze historie, která je obsahem výuky dějin na všech školách v Argentině.

Politické důvody představují hlavní příčinu toho, že se Argentina svého nároku nevzdala ani po válce. Téma suverenity ostrovů je zaručeným a osvědčeným způsobem, jak názorově sjednotit veškeré obyvatelstvo Argentiny. Na to přišel již Juan Perón, který toho využíval pro zvýšení své popularity. Argentinská verze historie Malvín byla také zavedena jako povinné učivo pro všechny argentinské žáky a to společně se stálou propagandou zajistilo, že se argentinská pravda o ostrovech nasmazatelně zapsala do národního povědomí všech obyvatel. Leopoldo Galtieri využil tohoto tématu, když se pokusil odvést pozornost veřejnosti od ekonomických a sociálních problémů v Argentině během své vlády. To se mu sice podařilo a okamžitá podpora mu stoupla, neúspěšné ukončení invaze ho ale stálo jeho funkci. Průběh ani výsledek války však neměl na přesvědčení Argentinců žádný vliv. Invaze samotná byla chybným krokem vojenské diktatury, její cíl v podobě získání ostrovů zpět byl však správný, spravedlivý a legitimní. Perónova a Galtieriho příkladu tak následovali všichni demokratičtí prezidenti, kteří v Argentině od pádu junty vládli. Nejvýraznější pokus odvrátit pozornost veřejnosti od ekonomických problémů však můžeme sledovat v současnosti, za vlády prezidentky Kirchnerové.

Geografická poloha Falkland tvoří bezpečnostní část sporu. To, že ostrovy leží u jednoho ze dvou bodů⁵⁸ spojujících Atlantický a Tichý oceán, jim dává strategický význam. Z bezpečnostního hlediska není pro Argentinu žádoucí mít

⁵⁸ Tím druhým je Panamský průplav.

vojenskou základnu Británie takto blízko svého území. Svou roli hraje také fakt, že budoucí vlastnictví ostrovů by mohlo mít významnou roli na územní nároky v Antarktidě. Tam se předpokládají značné nerostné zdroje, a pokud se někdy stanou přístupnými, pak strategický význam Falkland ještě vzroste.

Ekonomické důvody jsou především dva. Rybolov kolem ostrovů probíhá již od jejich osídlení a v současné době tvoří značnou část příjmů falklandské vlády. Kdyby Argentina ostrovy získala, veškeré zisky by připadly jí. V současnosti je však stále větší význam přisuzován údajným zásobám nerostného bohatství kolem ostrovů, především zemního plynu a ropy, jejíž cena zásadně stoupá. To přidává sporu na intenzitě, protože těžba ropy je poměrně významná ekonomická aktivita. V tomto ohledu však stále není nic jisté a o objemu a kvalitě ropy kolem ostrovů jsou jen odhady.

Především tyto čtyři okruhy problémů jsou v kombinaci důvodem, proč se Argentina svého nároku na vlastnictví Falklandských ostrovů nevzdala, ani když válku prohrála. Pro Argentinu nebyla válka snahou vyřešit spor, ale vzít si zpět to, co je její. Porážka ve válce tedy nevyřešila základní nárok Argentiny na vlastnictví ostrovů, tento problém přetrvával a navíc je to dobře politicky využitelné téma. Vzhledem k tomu, že jsou vystaveni neustále propagandě na toto téma, jsou tak argentinští občané hluboce přesvědčeni o legitimitě svého nároku a v obhajování svého názoru jsou poměrně vášniví. Obecné mínění v Argentině dobře vystihli MacAskill, Goni & Balch (2006), když napsali: "V Argentině existují tři trvalé vášně: fotbal, tango a nárok země na britské jihoatlantické území, Falklandské ostrovy". Protože je veřejné mínění pro politiky velmi důležité, dává to tušit, že z argentinské strany ústupek z nároku na ostrovy nepřijde.

Co se týče Velké Británie, byla ještě před válečným konfliktem v roce 1982 ochotna o suverenitě ostrovů jednat, to se však s válkou změnilo. Poválečný postoj je stavěn pouze na jedné věci, a to na sebeurčení obyvatel

Falkland. Názor ostrovanů se pro Británii stal hlavním a jediným argumentem v pokračujícím sporu a vzhledem k tomu, jak se obyvatelé ostrovů vyjádřili v nedávném referendu, nepřipadá žádná diskuse s Argentinou na toto téma v úvahu. Případný nález ropy by mohl toto stanovisko ještě posílit o ekonomický zájem.

7. Závěr

"Případ Falkland/Malvín je příběh nekonečného "boje" mezi Argentinou a Velkou Británií, jehož dávné kořeny dávají tušit tomu, že se pravděpodobně nevyřeší ani v dlouhodobém horizontu" (Ruzza, 2011, s. 99). Tento citát nejlépe vystihuje celý spor o Falklandské ostrovy a jeho budoucnost.

Důvodem argentinského postoje po skončení války o Falklandy v roce 1982, který nadále odmítal vzdát se nároku na ostrovy, je kombinace několika faktorů. Argentina staví svůj nárok především na historických událostech a podařilo se jí toto přesvědčení vštípit do národního povědomí svých občanů. Díky tomu se tak otázka suverenity Malvín stala jakýmsi politickým praporem, pod kterým se vždy sjednotí celý národ. Toho využil již prezident Perón a po něm vojenský diktátor Galtieri. I když junta přišla kvůli prohrané válce o moc, téma suverenity ostrovů přetrvávalo v myslích Argentinců netknuté. Demokratičtí prezidenti pak po válce otázku Malvín používají ke sjednocení národa, zvýšení své popularity a také k odvrácení pozornosti od domácích problémů. Každý však volí jiný přístup. Carlos Menem například zastával názor, že nejlepší je znovunavázat spolupráci s Británií a postupným prohlubováním vztahů dojít až k otázce suverenity. Naproti tomu prezidenti Kirchnerovi⁵⁹ používají politiku mnohem agresivnější. Neustálé stížnosti směřované do Británie i k OSN spolu se silnými projevy i opatřeními však spor znovu zviditelňují a zintenzivňují. Je

⁵⁹ Néstor i Cristina.

zřejmé, že Argentina má na ostrovech své ekonomické i bezpečnostní zájmy, hlavní příčina trvání na příslušnosti území k Argentíně však tkví v politických a historicko-sociálních důvodech. V Argentíně se podařilo udělat z otázky suverenity Malvín jeden z hlavních národních zájmů. Zpochybnit tento nárok Argentiny na ostrovy by pro každého veřejného činitele nejspíš znamenal politickou sebevraždu.

Britské stanovisko naopak válka zásadně změnila. Před rokem 1982 byla Británie ochotna o suverenitě ostrovů jednat a Falklandy pro ni byly spíše zátěží. Falklandská lobby v Londýně a vyhraná válka však znamenaly, že Británii ostrovy zůstanou. Proto bylo potřeba převzít za argument k obhajobě vlastnictví ostrovů názor obyvatel, neboť ten je jednoznačný a dává Británii možnost rezolutně odmítat jednání o suverenitě. Tento postoj zaujímají všechny britské vlády a sebeurčení ostrovanů je jeho základním kamenem.

Otázku legitimitnosti nároku na Falklandy můžeme přirovnat k problému, co bylo první: vejce nebo slepice? Tato otázka nemá řešení, a záleží na tom, z jakého úhlu pohledu se na věc díváme, jaké informace máme k dispozici a odkud pocházejí. Je zcela patrné, že ani jedna strana nehodlá ve sporu ustoupit. I přes znovunavázání vztahů a prohloubení spolupráce během 90. let však nikdy od válečného konfliktu nedošlo na řešení zásadní otázky: komu patří Falklandské ostrovy tak, aby to obě strany uznaly? Argentina trvá na obnovení jednání o suverenitě, což Británie odmítá. Je však otázkou, zda by to v případě, že Británie k jednáním přistoupí a ostrovy jí budou například mezinárodním soudem přiděleny, Argentina uznala a od svého nároku opustila. A také naopak, zda by Británie akceptovala rozhodnutí ostrovanů předat suverenitu Argentíně, pokud se odvolává především jejich právem na sebeurčení.

Spor o Falklandské ostrovy tak trvá a vzhledem k postoji obou stran pravděpodobně ještě dlouho trvat bude. Je nepravděpodobné, že by se podařilo najít řešení, které by vyhovovalo oběma stranám včetně obyvatel ostrovů. Vzájemná spolupráce je možná, spíše záleží na aktuálních politických činitelích. Spolupráce však bude patrně distancována od fundamentální otázky sporu. Poválečný vývoj však napovídá, že by se konflikt mohl nadále řešit pouze diplomaticky mírovou cestou, což je zajisté pozitivní.

8. Seznam zdrojů:

Elektronické zdroje:

- A happy Manem. (1994). *The Economist*, 2. dubna, s. 54-55, vydání 7857. Náhled 14. března 2013 na Cengage Learning Historical Archives: <http://www.tlemea.com/>
- Argentina ends Falklands oil deal. (2007a, 28. března). *BBC News*. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/news/>
- Argentina ends Falklands oil deal. (2007b, 1. dubna). Al Jazeera. Dostupné na <http://www.aljazeera.com/>
- Argentina protests against new constitution for Falkland Islands. (2008, 8. listopadu). *Taiwan News*. Dostupné na <http://www.etaiwannews.com/>
- Argentina stresses claim to Falklands. (2002, 2. dubna). *BBC News*. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/news/>
- Argentine leader says UK 'arrogant' over Falklands. (2011, 17. června). *BBC News*. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/>
- Argentine next-of-kin preparing for trip to open Darwin cemetery Memorial. (2009, 7. září). *MercoPress*. Dostupné na <http://en.mercopress.com/>
- Balch, O. (2006, 27. září). Argentinian pupils to learn how Britain 'colonised' Falklands. *The Guardian*. Dostupné na <http://www.guardian.co.uk/>
- Buncombe, A. (2000, 20. července). Belgrano families lose court claim for compensation. *The Independent*. Dostupné na <http://www.independent.co.uk/>
- Davison, P. (1997, 6. června). Argentina backs off Falklands claim. *The Independent*. Dostupné na <http://www.independent.co.uk/>
- Don't lie to me, Argentina. (2012, 25. února). *The Economist*. Dostupné na <http://www.economist.com/>

- Drilling for oil begins off the Falkland Islands. (2010, 22. února). *BBC News*. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/>
- Falkland Islanders 'must decide own future', says Hague. (2013, 6. února). *BBC News*. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/>
- Falkland Islands oil disappoints for Desire Petroleum. (2010, 29. března). *BBC News*. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/>
- Falkland Oil & Gas shares plunge as well proves empty. (2010, 12 července). *BBC News*. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/>
- Falkland oil well boosts Rockhopper shares. (2011, 21. března). *BBC News*. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/>
- Falklands referendum: Voters choose to remain UK territory. (2013, 12. března). *BBC News*. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/>
- Fight for the Falklands. (n.d.). *BBC News*. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/news/>
- Kington, T. (2013, 24. března). Vatican says Pope Francis will not intervene in Falklands row. *The Telegraph*. Dostupné na <http://www.telegraph.co.uk/>
- Legal Information Institute. (n.d.). *Uti Possidetis Juris*. Náhled 26. února 2013 na http://www.law.cornell.edu/wex/uti_possidetis_juris
- MacAskill, E., Goni, U. & Balch, O. (2006, 1. června). Argentina ups the ante in new battle over Falklands. *The Guardian*. Dostupné na <http://www.guardian.co.uk/>
- Malvinas in EU Constitution, "unfortunately affect us". (2005, 2. května). *MercoPress*. Dostupné na <http://en.mercopress.com/>
- Marx, G. (1992, 3. dubna) Sad Argentines Recall Falklands War. *Chicago Tribune*. Dostupné na <http://www.chicagotribune.com/>
- Ministerstvo zahraničních věcí Argentiny. (n.d.). *La Cuestión de las Islas Malvinas*. Náhled 26. února. 2013 na <http://www.mrecic.gov.ar/es/history#10>

- Nash, N. C. (1991, 19. března) Argentines Visit Graves in Falklands. *The New York Times*. Dostupné na <http://www.nytimes.com>
- New Falklands constitution agreed. (2008, 6. listopadu). *BBC News*. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/>
- Nuttall, N. & Prentice, E-A. (1994). Bewilderment over the 'missing question' in opinion poll. *The Times*, 4. listopadu. Náhled 11. března 2013 na Nexis UK - LexisNexis: <http://www.lexisnexis.com/uk/nexis/>
- Oddělení pro politiku Falklandské vlády. (2012). *Falkland Islands Census 2012: Headline Results*. Dostupné na <http://www.falklands.gov.fk/assets/Headline-Results-from-Census-2012.pdf>
- Pardon of Argentine Officers Angers Critics of the Military. (1989, 9. října). *The New York Times*. Dostupné na <http://www.nytimes.com/>
- Peitte, C. (2009, 22. dubna). Argentina claims vast ocean area. *BBC News*. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/>
- Plummer, R. (2010, 18. února). Falkland Islands: Oil boom or no oil boom? *BBC News*. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/news/>
- Prentice, E-A. (1994a). Falklanders retain deep hostility to Argentina. *The Times*, 4. listopadu. Náhled 11. března 2013 na Nexis UK - LexisNexis: <http://www.lexisnexis.com/uk/nexis/>
- Prentice, E-A. (1994b). Argentina says Belgrano sinking was lawful act of war. *The Times*, 11. srpna. Náhled 16. března 2013 na Nexis UK - LexisNexis: <http://www.lexisnexis.com/uk/nexis/>
- Reel, M. (2007, 8. ledna). Falkland Islands An Unsettled Issue 25 Years After War. *The Washington Post*. Dostupné na <http://www.washingtonpost.com/>
- Rockhopper optimism on Falklands oil development. (2011, 15. září). *BBC News*. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/news/>

- Rogers, J. (2010). The Falklands: the European Union's Antarctic key. Náhled 27. února 2013 na <http://europeangeostrategy.ideasoneurope.eu/2010/03/07/the-falklands-the-european-unions-antarctic-key/>
- Ruzza, A. (2011). The Falkland Islands and the UK v. Argentina Oil Dispute: Which Legal Regime? *Goettingen Journal of International Law*, 3(1), 71-99.
- Sims, C. (1995, 20. září). Britain and Argentina Reach an Accord on Falkland Oil Rights. *The New York Times*. Dostupné na <http://www.nytimes.com/>
- Squires, N. (2013, 18. března). Cristina Kirchner asks Pope Francis to intervene in Falklands row. *The Telegraph*. Dostupné na <http://www.telegraph.co.uk/>
- Sturcke, J. (2007, 2. května). Belgrano, 25 years on. *The Guardian*. Dostupné na <http://www.guardian.co.uk/>
- The Falklands War: Key dates. (2012, 30. března). *BBC News*. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/news/>
- Their island story. (2007). *The Economist*, 7. dubna, s. 55, vydání 8523. Náhled 16. března 2013 na Cengage Learning Historical Archives: <http://www.tlemea.com/>
- UK sued over Belgrano sinking. (2000, 29. června). *BBC News*. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/news/>
- Vláda Falklandských ostrovů. (2012). *Our History*. Náhled 25. února 2013 na <http://www.falklands.gov.fk/our-people/our-history/>
- Wälde, T. W. & McHardy, A. (1996). ARGENTINA-UNITED KINGDOM: JOINT DECLARATION ON COOPERATION OVER OFFSHORE ACTIVITIES IN THE SOUTH WEST ATLANTIC. *International Legal Materials*, 35(2), 301-308.

Prameny:

- Argentinská ústava 1994
- Dohoda o vypořádání⁶⁰ 1850
- Falklandská ústava⁶¹ 1985
- Falklandská ústava⁶² 2008
- Hansard⁶³. (1979a, 4. července). *Debata horní sněmovny britského parlamentu o Falklandských ostrovech a doporučení Lorda Shackletona*. Vol. 401, cc. 365 – 7.
- Hansard. (1979b, 4. července). *Psaná odpověď na debatu horní sněmovny britského parlamentu o Falklandských ostrovech a doporučení Lorda Shackletona*. Vol. 401, cc. 334 – 44WA
- Hansard. (1980, 2. prosince). *Debata dolní sněmovny britského parlamentu o Falklandských ostrovech*. Vol. 995, cc. 128 – 34.
- Hansard. (1981, 19. května). *Debata dolní sněmovny britského parlamentu o Obraných odhadech a škrtech 1981*. Vol. 5, cc. 160 – 242
- Hansard. (1983, 22. prosince). *Debata dolní sněmovny britského parlamentu o ceně politiky Pevnost Falklandy*. Vol. 51, cc. 604 – 9.
- Případ Antarktidy (Spojené království versus Argentina), Nařízení z 16. března 1956: Mezinárodní soudní dvůr. Reporty 1956.
- Rada bezpečnosti OSN, Rezoluce 502 (1982). Přijata Radou bezpečnosti na jejím 2350tém zasedání dne 3. dubna 1982, S/RES/502 (1982).

⁶⁰ Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „Convention of Settlement“.

⁶¹ Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „The Falkland Islands Constitution Order 1985“.

⁶² Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „The Falkland Islands Constitution Order 2008“.

⁶³ Hansard je záznam debaty z britského parlamentu (horní i dolní komory), dostupné na (1803 – 2005): <http://hansard.millbanksystems.com/>

- Společné prohlášení britské a argentinské delegace z Madridu – 15. února 1990⁶⁴
- Společné prohlášení britské a argentinské delegace z Madridu – 19. října 1989⁶⁵
- Společné prohlášení o ochraně rybolovu⁶⁶, 28. listopadu 1990
- Společné prohlášení o spolupráci v činnostech na moři v jihozápadním Atlantiku⁶⁷, 27. září 1995
- Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu (1982)
- Úmluva z průlivu Nootka⁶⁸ 1790
- Valné shromáždění OSN, Rezoluce 37/9 (1982) [Otázka Falklandských ostrovů (Malvín)]. Přijata 37mým Valným shromážděním na jeho 55tém zasedání dne 4. listopadu 1982, A/RES/37/9 (1982).
- Valné shromáždění OSN, Rezoluce 40/41 (1985) [Otázka Falklandských ostrovů (Malvín)]. Přijata 40tým Valným shromážděním na jeho 95tém zasedání dne 27. listopadu 1985, A/RES/40/41 (1985).
- Výbor pro dekolonizaci Valného shromáždění OSN, Tisková zpráva GA/COL/3105 (2004). [Výbor pro dekolonizaci vyzývá Argentinu a Spojené království aby obnovili úsilí vyřešit otázku Falklandských ostrovů (Malvín)]. 18. června 2004.
- Výbor pro dekolonizaci Valného shromáždění OSN, Tisková zpráva GA/COL/3122 (2005). [Výbor pro dekolonizaci žádá Argentinu a Spojené

⁶⁴ Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „Joint statement by the British and Argentine delegations Madrid – 15 February 1990“.

⁶⁵ Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „Joint statement by the British and Argentine delegations Madrid – 19 October 1989“.

⁶⁶ Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „Joint statement on the conservation of fisheries“.

⁶⁷ Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „Joint declaration on cooperation over offshore activities in the South West Atlantic“

⁶⁸ Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „Nootka Sound Convention“.

království aby pokračovali ve vyjednávání o Falklandských ostrovech (Malvínách)]. 15. června 2005.

- Výbor pro dekolonizaci Valného shromáždění OSN, Tisková zpráva GA/COL/3196 (2009). [Výbor pro dekolonizaci jednomyslně schvaluje text, který vyzývá k přímému jednání o Falklandských ostrovech (Malvínách)]. 18. června 2009.
- Zákon o britské státní příslušnosti (Falklandských ostrovů)⁶⁹ 1983
- Zákon o britské státní příslušnosti⁷⁰ 1981

Monografie:

- Beck, P. J. (1982). Cooperative Confrontation in the Falkland Islands Dispute: The Anglo-Argentine search for a Way Forward, 1968-1981. *Journal of Interamerican Studies and World Affairs*, 24(1), 37-58.
- Burnell, K. J., Coleman, P. G. & Hunt, N. (2006). Falklands War veterans' perceptions of social support and the reconciliation of traumatic memories. *Aging & Mental Health*, 10(3), 282-289.
- Clarke, H. D., Mishler, W. & Whiteley, P. (1990). Recapturing the Falklands: Models of Conservative Popularity, 1979-83. *British Journal of Political Science*, 20(1), 63-81.
- Corbach, A. L. (2008). Prenegotiation and Mediation: Anglo-Argentine Diplomacy After the Falklands/Malvinas War, 1983–1989. *International Negotiation*, 13(3), 311–339. doi: 10.1163/157180608X365244
- Corbacho, A. L. (2000). *THE IMPACT OF FOREIGN POLICY ON PUBLIC OPINION: The Malvinas Case (1984-1997)*. Přednáška připravena na 2000.

⁶⁹ Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „British Nationality (Falkland Islands) Act 1983“.

⁷⁰ Bez českého překladu, překlad autora práce z anglického originálu „British Nationality Act 1981“.

setkání Asociace latinskoamerických studií. Dostupné na <http://cdi.mecon.gov.ar/biblio/doc/cema/doctrab/205.pdf>

- Dodds, K. & Manóvil, L. (2001). Back to the Future? Implementing the Anglo-Argentine 14th July 1999 Joint Statement. *Journal of Latin American Studies*, 33(04), 777-806. doi: 10.1017/S0022216X01006186
- Dodds, K. (1998). Towards Rapprochement? Anglo-Argentine Relations and the Falklands/Malvinas in the Late 1990s. *International Affairs*, 74(3), 617-630.
- Freedman, L. (1982). The War of the Falkland Islands, 1982. *Foreign Affairs*, 61(1), 196-210.
- Grovea, E. (2002). The Falklands War and British defense policy. *Defense & Security Analysis*, 18(4), 307-317. doi: 10.1080/1475179022000024448
- House, J. W. (1983). Political geography of contemporary events: Unfinished business in the South Atlantic. *Political Geography Quarterly*, 2(3), 233-246.
- Hrbek, J. (1999). Válka o Falklandy 1982. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny.
- Laver, R. (2001). The Falklands/Malvinas: A New Framework for Dealing with the Anglo-Argentine Sovereignty Dispute. *The Fletcher forum of world affairs*, 25(2), 147-176.
- Levitsky, S. & Murillo, M-V. (2008). Argentina: From Kirchner to Kirchner. *Journal of Democracy*, 19(2), 16-30.
- Little, W. (1984). The Falklands Affair: A Review of the Literature. *Political Studies*, 32(2), 296-310.
- Palermo, V. (2012). Falklands/Malvinas: In Search of Common Ground. *Political Insight*, 3(1), 18-19. doi: 10.1111/j.2041-9066.2012.00093.x
- Parsons, A. (1983). The Falklands Crisis in the United Nations, 31 March-14 June 1982. *International Affairs*, 59(2), 169-178.
- Perdomo, G. (2012). The President in black. *Maclean's*, 125(11), 30-31.

- Sanders, D., Ward, H., Marsh, M. & Fletcher, T. (1987). Government Popularity and the Falklands War: A Reassessment. *British Journal of Political Science*, 17(3), 281-313.
- Taylor, C. & Miller, V. (2007). *The Falkland Islands: twenty five years on*. House of Commons Library Research paper RP07/29, 21. března. Dostupné na <http://www.parliament.uk/briefing-papers/RP07-29.pdf>
- Zarza, A. L. (2010). Malvinas: The Argentine perspective of the Falklands conflict. Staženo z <http://www.dtic.mil/dtic/>

9. Resumé

This thesis elaborates the conflict over Falkland Islands. It deals with key historical aspects and the main focus is on the evolution of this conflict after the war in 1982. The struggle between Argentina and United Kingdom has traced from 19th century. Initially we summarized the evolution and relevant history of the conflict before the war. The centre of the thesis answers the question why has not Argentina given up its claim to the islands even after the lost war. We divided the situation after the war into three periods matched into separate chapters. First one describes interval from the war until 1990, second chapter covers the last decade of 20th century and last one summarized the facts from the year 2000 up to now.

We considered the evolution of the conflict and the liaison of the Argentina and United Kingdom after 1982 and we analyzed both sides' activities undertook in the struggle. Based on our findings we are competent to deduce that Argentina will likely never give up its claim mainly because of the deep roots of the conflict in argentine society and because it is still rewarding political topic in Argentina. While Britain rejects any talks about the sovereignty of the

islands, the conflict is likely to continue for a long time. There is no visible common baseline in the near future for improvement of the relationship between Argentina and United Kingdom in regard to sovereignty of the Falkland Islands.

10. Přílohy:

Příloha 1: Základní údaje o Falklandských ostrovech

Falklandské ostrovy – oficiální název angličtina: Falkland Islands; španělština: Islas Malvinas – je souostroví v jižním Atlantickém oceánu, složené z 2 hlavních⁷¹ a 778 menších ostrovů. Nachází se východně od jižního cípu Latinské Ameriky. Hlavním městem Falkland je Stanley. Falklandy jsou zámořské (závislé) území Velké Británie, na které si také činí nárok Argentina. Tento nárok vyústil ve válečný konflikt během roku 1982, kdy Británie dokázala odvrátit násilné převzetí ostrovů Argentinou.

Falklandy se rozkládají na území 12,173 kilometrů čtverečních na celkem 780 ostrovech. Podle falklandské správy činila populace ostrovů v roce 2012 2,841 obyvatel. Pokud vyloučíme civilní zaměstnance vojenské základny Mount Peasant Airfield (MPA), kteří nejsou stálými obyvateli ostrovů, čítá populace 2,563 obyvatel. 75% celkové populace⁷² žije v hlavním městě Stanley, 13% na základně MPA a dalších 12% na zbytku území. Co se národnosti týče, 59% obyvatel se cítí být občany Falklandských ostrovů, 29% se prohlašuje za Brity, 9,8% za obyvatele Svaté Heleny a 5,4% uvádí za svůj původ Chile. (Oddělení pro politiku Falklandské vlády, 2012)

⁷¹ Východní a Západní Falkland

⁷² 2,121 obyvatel